

**CİDDİ VE KAYITSIZ BOŞ ZAMAN KATILIMCILARININ
SPORDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞE İLİŞKİN TUTUMLARININ
İNCELENMESİ: ÇANKIRI GENÇLİK VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ**

Gökhan YAVUZ

Eskişehir 2019

**CİDDİ VE KAYITSIZ BOŞ ZAMAN KATILIMCILARININ
SPORDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞE İLİŞKİN TUTUMLARININ
İNCELENMESİ: ÇANKIRI GENÇLİK VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ**

Gökhan YAVUZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Müge AKYILDIZ MUNUSTURLAR

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ağustos, 2019

ÖZET

CİDDİ VE KAYITSIZ BOŞ ZAMAN KATILIMCILARININ SPORDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ: ÇANKIRI GENÇLİK VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ ÖRNEĞİ

Gökhan YAVUZ

Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağustos 2019

Danışman: Doç. Dr. Müge AKYILDIZ MUNUSTURLAR

Sürdürülebilirlik çalışmalarının, birçok alanda olduğu gibi sporda sürdürülebilirlik başlığı altında daha çok ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik boyutlarıyla literatürde ele alındığı görülmektedir. Ancak boş zaman ve rekreasyon alanında sürdürülebilirlik ile ilgili çalışmaların az olduğu yapılan literatür taraması sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, boş zaman etkinliklerine katılan ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe yönelik tutumlarının incelenmesidir.

Ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla anket kullanılmıştır. Araştırma örneklemini Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde boş zaman faaliyetlerine katılım sağlayan 205 ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcısı oluşturmakla birlikte, katılımcıları seçerken kolayda örnekleme metodu kullanılmıştır. Anket formunun birinci bölümünde; boş zaman katılımcılarının katıldıkları etkinliklere göre ciddi ve kayıtsız olarak sınıflandırılması için Akyıldız (2013b) tarafından geliştirilen Ciddi ve Kayıtsız Boş Zaman (CKBZ) Ölçeği'nin ilk bölümü kullanılmıştır. Anket formunun ikinci bölümünde; ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik konusuna yönelik tutumlarını ortaya koyabilmek amacıyla Koçak (2015) tarafından geliştirilen "Sporda Sürdürülebilirlik Ölçeği (SSÖ)" kullanılmıştır. Anket formunun üçüncü bölümünde ise; ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının demografik özellikleri ve katıldıkları kurslar ve etkinliklere yönelik toplam 8 adet soru yer almıştır.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların yarısından fazlası erkeklerden (% 60.5) oluşmakla birlikte, ortalama % 45'inin 19-24 yaşları arasında olduğu, %51'inin önlisans veya daha yüksek seviyede eğitime sahip olduğu, ortalama % 90 oranında bekar ve % 85 oranında öğrencilerden oluştuğu ve % 30'unun 3001-4000 TL arasında aylık gelire sahip olduğu bulunmuştur. Yapılan araştırmaya göre, boş zaman etkinliklerine katılım düzeyleri incelendiğinde %55'i ciddi boş zaman katılımcısı olup; Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde etkinlik ve kursa katılma oranı ortalama %66 olarak bulunmuştur. Katılımcılar tarafından en sık katılım sağlanan etkinlik %20 oranla bilardo; en sık katılım sağlanan kurslar ise gitar (57.3), rölyef (% 5.9), tiyatro (%9.3) ve diksiyon (% 7.3) kursları olarak bulunmuştur. Katılımcıların demografik özellikleri ile sporda sürdürülebilirliğin boyutları arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem T testi ve ANOVA testleri uygulanmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre, ciddi boş zaman katılımcılarında sporda sürdürülebilirliğin boyutları ile katılımcıların cinsiyetleri, yaş grupları ve eğitim durumları arasında anlamlı farklılıklar olduğu; kayıtsız boş zaman katılımcılarında ise sporda bireysel sürdürülebilirlik boyutunda eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Genel olarak bu araştırmada, ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğin boyutlarına ilişkin tutumları arasındaki farklılıklar değerlendirildiğinde, ciddi boş zaman katılımcılarının kayıtsızlara göre hem kurs ve etkinliklere katılım düzeyleri bakımından hem de sporda bireysel, katılım, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğe yönelik tutumları bakımından daha yüksek puanlara sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Boş zaman, Ciddi boş zaman, Kayıtsız boş zaman, Sürdürülebilirlik, Sporda sürdürülebilirlik

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE ATTITUDES OF SERIOUS AND CASUAL LEISURE PARTICIPANTS ABOUT SUSTAINABILITY IN SPORT: A CASE OF PROVINCIAL DIRECTORATE OF YOUTH AND SPORTS IN ÇANKIRI

Gökhan YAVUZ

Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağustos 2019

Danışman: Doç. Dr. Müge AKYILDIZ MUNUSTURLAR

As in many other areas, sustainability studies are discussed in the literature with the economic and environmental sustainability dimensions under the heading of sustainability in sports. However, it is revealed that there are few studies on sustainability in the field of leisure and recreation. Therefore, the aim of this study is to investigate the attitudes of serious and casual leisure participants to sustainability in sports.

A questionnaire was used to determine the attitudes of serious and casual leisure participants to sustainability in sports. Although the sample of the study consisted of 205 serious and casual leisure participants who participated in the leisure activities within the Çankırı Provincial Directorate of Youth and Sports, the sampling method was easily used when selecting the participants. In the first part of the questionnaire; the first part of the Serious and Casual Leisure (CKBZ) Scale developed by Akyıldız (2013b) was used to classify the leisure participants as serious and casual according to the activities they participated. In the second part of the questionnaire; Sustainability in Sports Scale (SPS) developed by Koçak (2015) was used to reveal the attitudes of serious and casual leisure participants towards sustainability in sports. Finally, in the third part of the questionnaire; there were 8 questions about the demographic characteristics of serious and casual leisure participants and the courses and activities they participated.

Although more than half of the participants in the research sample consisted of males (60.5%), about 45% of them were between the ages of 19-24, 51% had associate degree or higher education, about 90% were single and 85% were students and 30% had

monthly income between 3001-4000 TL. According to the research, 55% of the participants are serious leisure participants when they are examined in terms of their participation in leisure activities; The rate of participation in activities and courses within the Provincial Directorate of Youth and Sports was 66% on average. According to this study, 55% of the participants were serious leisure participants when their participation levels were examined; The rate of participation in activities and courses within the Provincial Directorate of Youth and Sports was 66% on average. The most frequently attended event by the participants is billiards with 20%; the most frequently attended courses were guitar (57.3), relief (5.9%), theater (9.3%) and diction (7.3%). Independent samples T test and ANOVA tests were applied to determine the differences between the demographic characteristics of the participants and the dimensions of sustainability in sports. According to the results of the analysis, there are significant differences between the dimensions of sustainability in sports and the gender, age groups and educational status in the serious leisure participants; In the casual leisure participants, it was found that there were significant differences in the individual sustainability dimension in sports according to the educational status.

Generally, in this study, when the differences between the attitudes of the serious and casual leisure participants on the dimensions of sustainability in sports examined, the scores of the serious leisure participants were higher in terms of their participation in courses and activities and their attitudes towards individual, participation, economic and environmental sustainability in sports they appeared to have.

Key Words: Leisure time, Serious leisure time, Casual leisure time, Sustainability, Sustainability in Sport

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca benden yardımını ve ilgisini esirgemeyen kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösterip destek olan ve bu dönemde alandaki üst düzey başarılarının yanı sıra annelik unvanı gibi dünyada eşi benzeri olmayan bir unvana erişen değerli danışmanım Doç. Dr. Müge AKYILDIZ MUNUSTURLAR başta olmak üzere, yüksek lisans eğitimim boyunca derslerini ve çalışmalarını imrenerek takip ettiğim ve kendime rol model edindiğim değerli hocam Doç. Dr. Süleyman MUNUSTURLAR' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

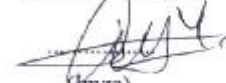
Eğitim hayatım boyunca attığım her adımda yanımda olan, maddi ve manevi desteklerini her zaman hissettiğim ve evlatları olmaktan gurur duyduğum canım annem Aynur DÜZGÜN' e ve canım babam Bahri YAVUZ' a sonsuz teşekkür ederim. Son olarak yüksek lisans eğitimim süresince karşılaştığım zorlukları aşmam konusunda beni her zaman destekleyen dostlarıma teşekkür ederim.

.../.../2019

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Gökhan YAVUZ

(İmza)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ.....	viii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xvi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	2
1.2. Amaç	2
1.3. Önem.....	3
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlılıklar	3
1.6. Tanımlar	4
2. BOŞ ZAMAN VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR.....	6
2.1. Boş Zamanın Tarihsel Süreci.....	6
2.2. Boş Zaman Kavramı.....	7
2.3. Boş Zaman Aktivitelerinin Sınıflandırılması	11
2.3.1. Ciddi Boş Zaman.....	13
2.3.1.1. <i>Ciddi Boş Zamanın Ayırt Edici Özellikleri</i>	14
2.3.1.2. <i>Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sınıflandırılması</i>	16

2.3.1.3.	<i>Ciddi Boş Zaman Aktivitelerinin Faydaları</i>	19
2.3.2.	Kayıtsız (Gayri-Ciddi) Boş Zaman	20
2.3.2.1.	<i>Kayıtsız Boş Zaman Aktivitelerinin Sınıflandırılması</i>	20
2.3.2.2.	<i>Kayıtsız Boş Zaman Aktivitelerinin Faydaları</i>	21
3.	SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR	22
3.1.	Sürdürülebilirlik Kavramı ve Tarihsel Süreci	22
3.2.	Sürdürülebilirliğin Boyutları	25
3.2.1.	Çevresel Sürdürülebilirlik	26
3.2.2.	Sosyal Sürdürülebilirlik	27
3.2.3.	Ekonomik Sürdürülebilirlik	28
3.3.	Sporda Sürdürülebilirlik	28
3.3.1.	Sporda Sürdürülebilirliğin Boyutları	29
3.3.1.1.	<i>Sporda Organizasyonel (Örgütsel) Sürdürülebilirlik</i>	31
3.3.1.2.	<i>Bireysel Sürdürülebilirlik</i>	31
3.3.1.3.	<i>Sosyal Sürdürülebilirlik</i>	31
3.3.1.4.	<i>Ekonomik Sürdürülebilirlik</i>	32
3.3.1.5.	<i>Spora Katılımın Desteklenmesi</i>	32
3.3.1.6.	<i>Çevresel Sürdürülebilirlik</i>	33
4.	YÖNTEM	34
4.1	Araştırma Modeli	34
4.2	Evren ve Örneklem	34
4.3	Veri Toplama Tekniği ve Aracı	34
4.4	Veri Analizi	35
5	BULGULAR VE YORUM	36
5.1	Boş Zaman Katılımcılarının Demografik Özellikleri	36

5.2	Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik İfadelerine Ait Değerlendirmeleri	38
5.3	Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Boş Zaman Katılım Türüne Göre Farklılaşma Durumu	41
5.4	Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu	42
5.5	Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu	43
5.6	Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Mesleki Duruma Göre Farklılaşma Durumu	43
5.7	Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumu	44
5.8	Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu	46
5.9	Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Aylık Ortalama Gelire Göre Farklılaşma Durumu ..	48
5.10	Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu	50
5.11	Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu.....	50
5.12	Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Mesleki Duruma Göre Farklılaşma Durumu.....	51
5.13	Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumu	52
5.14	Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu	53

5.15	Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Aylık Ortalama Gelire Göre Farklılaşma Durumu	55
5.16	Boş Zaman Katılımcılarının (Ciddi ve Kayıtsız) Daha Önceki Kurslara Katılım Durumlarına Göre Farklılaşma Durumu.....	57
6	TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	58
6.1	Tartışma ve Sonuç	58
6.2	Öneriler	60
6.2.1.	<i>Araştırmalara Yönelik Öneriler</i>	60
6.2.2.	<i>Uygulayıcılara Yönelik Öneriler</i>	60
	KAYNAKÇA	62
	EKLER	
	ÖZGEÇMİŞ	

TABLOLAR/ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1. Boş zaman kavramına ilişkin yaklaşımların kategorize edilmesi	12
Tablo 2.2. Ciddi boş zaman türlerinin farklılık gösteren özellikleri.....	19
Tablo 5.1. Boş zaman katılımcılarının demografik özellikleri	37
Tablo 5.2. Boş zaman etkinliklerine katılım durumu	38
Tablo 5.3. Ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ait değerlendirmeleri.....	39
Tablo 5.4. Sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin boş zaman katılım türüne göre farklılaşma durumu	41
Tablo 5.5. Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin cinsiyete göre farklılaşma durumu	42
Tablo 5.6. Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin medeni duruma göre farklılaşma durumu	43
Tablo 5.7. Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin mesleki duruma göre farklılaşma durumu	44
Tablo 5.8. Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin yaş gruplarına göre farklılaşma durumu	46
Tablo 5.9. Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin eğitim durumuna göre farklılaşma durumu	47
Tablo 5.10. Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin aylık ortalama gelir durumuna göre farklılaşma durumu.....	49
Tablo 5.11. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin cinsiyete göre farklılaşma durumu	51

Tablo 5.12. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin medeni duruma göre farklılaşma durumu	51
Tablo 5.13. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin meslek durumuna göre farklılaşma durumu	52
Tablo 5.14. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin yaş gruplarına göre farklılaşma durumu	53
Tablo 5.15. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin eğitim durumuna göre farklılaşma durumu	54
Tablo 5.16. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin aylık ortalama gelir durumuna göre farklılaşma durumu.....	56
Tablo 5.17. Boş zaman katılımcı gruplarının (ciddi ve kayıtsız) daha önceki kurslara katılım durumuna göre farklılaşma durumu	57

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1. Hayat devri	10
Şekil 3.1. Sürdürülebilir kalkınma boyutları arasındaki denge ilişkisi	26
Şekil 3.2. Sporda sürdürülebilirliğin boyutlarına ait model	30

KISALTMALAR DİZİNİ

ANOVA	: Tek Yönlü Varyans Analizi
CKBZ	: Ciddi Kayıtsız Boş Zaman
f	: Frekans
H-P	: Hobbyist-Public (Hobiciler-Halk)
IUCN	: International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynaklar Koruma Birliği)
M.Ö.	: Millattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
P-A-P	: Professional-Amateur-Public (Profesyonel-Amatör-Halk)
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatiksel Paket)
Ss	: Standart Sapma
SSÖ	: Sporda Sürdürülebilirlik Ölçeği
TBL	: Triple Bottom Line (Üçlü Bilanço)
UNEP	: The United Nations Environment Programme (Birleşmiş Milletler Çevre Programı)
WCED	: World Commission on Environment and Development (Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu)
WLRA	: World Leisure and Recreation Association (Dünya Boş Zaman ve Rekreasyon Birliği)
WWF	: World Wide Fund for Nature (Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı)

1. GİRİŞ

Günümüzde insanlar; iş hayatının zorluklarından (çalışma şartları ve ekonomik zorluklar vb.), kentlerin bunaltıcı şartlarından (trafik, nüfus yoğunluğu vb.) ve yaşamın bir gereği olarak sorumlulukları ve görevlerinden (ailelerine ve çevresindekilere karşı sorumlulukları, eğitim-öğretim ödevleri vb.) kaynaklanan olumsuz etkilerden kurtulmak, motive olmak ve kendini yenileyebilmek için boş zamanlara ihtiyaç duymaktadır. İnsanların bu ihtiyaçlarını karşılama konusunda “boş zaman” olgusu toplumsal yaşamın önemli bir parçasını oluşturmuştur. Yalnızca bireysel bir tercih olmanın ötesinde aslında boş zaman toplumdaki düşünce ve hareket çeşitlenmesi ile hızla endüstrileşmiş ve tüketim sektöründe yerini almıştır. Tüketilen boş zaman hizmetleri katılımcılara boş zamanlarını geçirerek tüm olanaklardan faydalanmalarını sağlamaktadır. Hızlı bir şekilde endüstrileşen bu tüketim sektörüne, artan bir şekilde talep olmasına rağmen Türkiye’de uygulama ve kuramsal bakımdan boş zaman seçimleri ve etkinliklerine yönelik sınıflandırmalar ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaların yok denecek kadar az olduğu görülmektedir (Akyıldız, 2013a).

Yapılan literatür taramasında çeşitlilik gösteren boş zaman faaliyetlerinin birçok şekilde sınıflandırıldığı görülmekte ancak Stebbins (1982) tarafından “ciddi ve kayıtsız boş zaman” olarak daha genel ve daha kapsamlı bir sınıflandırmanın yapıldığı görülmektedir.

Boş zaman etkinlikleri içerisinde birçok olumlu etkilerinden (sağlıklı yaşam, içsel ve dışsal motivasyon vb.) ve ulaşılabilir olma özelliğinden dolayı sportif etkinliklere katılım diğer boş zaman aktivite türlerine katılıma göre ön sıralarda yerini almaktadır. Sporun; siyaset, kültür, ekonomi, sağlık gibi birçok alanla kurduğu dirsek teması bu büyük endüstrinin devamlılığını sağlayıp gelecekteki yerini sağlamlaştırması adına yürütülecek politikalar ve uygulamalar elzem olarak görülmektedir. Bu hususta ilk olarak 1980 yılında çevresel felaketlere bir farkındalık yaratmak ve günümüz ihtiyaçlarının, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerinin engellemeden karşılanması amacıyla karşımıza çıkan “sürdürülebilirlik” kavramı, birçok disiplinde uygulandığı gibi spor tesislerinin ve alanlarının insan refahı, sağlığı, mutluluğu, psikolojik iyi oluşu ve daha nitelikli bir yaşam elde etmesi için kullanılması, işleyiş ve nitelik açısından nesiller boyu devamlılığı sağlanabilecek organizasyonların oluşturulması ve bunların tamamının yönetilebilmesi amacıyla spor endüstrisinin de uyguladığı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu hususta yapılan çalışmada “ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma Çankırı İli Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde boş zaman faaliyetlerine katılım sağlayan bireylerin ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcısı olarak sınıflandırılmasının ardından sporda sürdürülebilirlik konusuna ilişkin tutumları ortaya konularak ulusal literatüre katkı sağlaması amacıyla yapılmıştır.

1.1. Problem

İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olan boş zaman günümüze büyük değişimler göstererek ulaşmıştır. İlk olarak M.Ö. 4500’lü yıllarda Mezopotamya tarihinde sosyal bir ayrıcalık olarak görülen boş zaman kavramı günümüzde ise devletlerin yasalarında yer verdiği ve her bireyin hakkettiği bir zaman dilimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Boş zaman kavramına bakış açısı bu denli bir değişim göstermekle birlikte, bireylerin boş zamanları üzerinde değişen ve gelişen ekonomik, teknolojik, bilimsel ve toplumsal şartların da oldukça etkili olduğu görülmektedir. Nitekim değişen ve gelişen bu şartlar bireylerin boş zaman aktivitelerine fazlasıyla çeşitlilik kazandırmış ve bu doğrultuda araştırmacılar, birçok boş zaman aktivite türü belirlemiş ve farklı şekilde sınıflandırmalar yapmıştır.

Boş zaman aktiviteleri ne kadar çeşitlilik gösterse de başlı başına büyük bir endüstri olan spor sağladığı birçok içsel (psikolojik iyi oluş, haz, mutluluk, gibi) ve dışsal (kilo verme-alma, sağlık sorunlarından kurtulma, para kazanma gibi) motivasyonel faktörlerden dolayı boş zaman aktiviteleri içerisinde ön sıralarda yerini almaktadır. Sporun sahip olduğu bu dinamik karakteri ile büyük çapta farklı kitlelere dokunması; sporun ve sportif organizasyonların daimî olma yeteneğini geliştirmesini ve devamlılığını elzem kılmaktadır.

Bu bilgiler ışığında, araştırmanın problemi; Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilen boş zaman aktivitelerine katılım sağlayan ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik konusuna dair tutumlarının incelenmesi ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda boş zaman ile spor ilişkisini güçlendirerek katkı sağlayacak sürdürülebilirlik unsurlarının ortaya konmasıdır.

1.2. Amaç

Boş zaman araştırmalarına yönelik çalışmaların sayısı giderek artış göstermesine rağmen, 30 yıl önce sosyolog Robert Stebbins tarafından ortaya konan ciddi ve kayıtsız boş zaman teorisini konu alarak sürdürülebilirliğe yönelik çalışmaların az sayıda olduğu görülmektedir.

Bu nedenle, bu çalışmada, Gençlik ve Spor Bakanlığı taşra teşkilatlarından birisi olan Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilen boş zaman faaliyetlerine katılım sağlayan bireylerin, sporda sürdürülebilirlik konusuna yönelik tutumları araştırılmıştır. Araştırma kapsamında, Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki boş zaman faaliyetlerine katılım sağlayan bireylerin “ciddi” ve “kayıtsız” boş zaman katılımcıları olmak üzere sınıflandırılması ve bu sınıflandırma sonucu sporda sürdürülebilirliğe yönelik tutumlarının incelenerek, bu tutumların demografik özelliklere ve boş zaman katılım düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesidir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda, oluşturulan araştırma hipotezleri şunlardır;

H1. Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri, boş zaman katılım düzeyine (ciddi-kayıtsız) göre farklılık gösterir.

H1a. Sporda Sürdürülebilirlik faktörlerinden sosyal sürdürülebilirlik, boş zaman katılım düzeyine (ciddi-kayıtsız) göre farklılık gösterir.

H1b. Sporda Sürdürülebilirlik faktörlerinden bireysel sürdürülebilirlik, boş zaman katılım düzeyine (ciddi-kayıtsız) göre farklılık gösterir.

H1c. Sporda Sürdürülebilirlik faktörlerinden spora katılımın desteklenmesi, boş zaman katılım düzeyine (ciddi-kayıtsız) göre farklılık gösterir.

H1d. Sporda Sürdürülebilirlik faktörlerinden ekonomik sürdürülebilirlik, boş zaman katılım düzeyine (ciddi-kayıtsız) göre farklılık gösterir.

H1e. Sporda Sürdürülebilirlik faktörlerinden sporda organizasyonel (örgütsel) sürdürülebilirlik, boş zaman katılım düzeyine (ciddi-kayıtsız) göre farklılık gösterir.

H1f. Sporda Sürdürülebilirlik faktörlerinden çevresel sürdürülebilirlik, boş zaman katılım düzeyine (ciddi-kayıtsız) göre farklılık gösterir.

H2. Ciddi boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri demografik özelliklere göre farklılık gösterir.

H2a. Ciddi boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri cinsiyete göre farklılık gösterir.

H2b. Ciddi boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri medeni duruma göre farklılık gösterir.

H2c. Ciddi boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri meslek/çalışma gruplarına göre farklılık gösterir.

H2d. Ciddi boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri yaşa göre farklılık gösterir.

H2e. Ciddi boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri eğitim durumuna göre farklılık gösterir.

H2f. Ciddi boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri aylık gelir durumuna göre farklılık gösterir.

H3. Kayıtsız boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri demografik özelliklere göre farklılık gösterir.

H3a. Kayıtsız boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri cinsiyete göre farklılık gösterir.

H3b. Kayıtsız boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri medeni duruma göre farklılık gösterir.

H3c. Kayıtsız boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri meslek/çalışma gruplarına göre farklılık gösterir

H3d. Kayıtsız boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri yaşa göre farklılık gösterir.

H3e. Kayıtsız boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri eğitim durumuna göre farklılık gösterir.

H3f. Kayıtsız boş zaman katılımcılarında Sporda Sürdürülebilirlik faktörleri aylık gelir durumuna göre farklılık gösterir.

H4. Ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcı grupları Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki kurslara katılım durumuna göre farklılık gösterir.

1.3. Önem

Daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde, sporda sürdürülebilirlik çalışmalarının genellikle ekonomik ve çevresel boyutları ele aldığı görülmektedir. Ülkemizde sporda sürdürülebilirlik konusuna yönelik çalışmalar oldukça az olmakla birlikte, boş zaman ve sporda sürdürülebilirliğe yönelik bir çalışmaya alan yazında rastlanmamış olması bu çalışmanın önemini ön plana çıkarmaktadır. Yapılan çalışmanın

ilgili kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, özel kuruluşlar ve tüm paydaşlara yol gösterebileceği ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Çalışmada katılımcıların anket sorularını doğru yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

- Araştırma Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde 2018-2019 döneminde gerçekleştirilen boş zaman faaliyetlerine katılım sağlayan boş zaman katılımcıları ile sınırlıdır.
- Araştırma verileri 2 Mart 2019 - 30 Mart 2019 tarihleri arasında toplanmıştır.
- Araştırma kapsamında hazırlanan anket soruları; 8'i katılımcıların demografik özellikleri ve boş zaman alışkanlıkları, 35'i sporda sürdürülebilirlik konusuna yönelik olmak üzere toplam 43 soruyla sınırlıdır.
- Veri toplama aracı olarak kullanılan anket ile elde edilen verilerin; geçerlilik ve güvenilirliği, uygulanan anket teknik özellikleri ve katılımcıların verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Boş Zaman: Bireyin zorunlulukları dışında, eğilimleri ve arzuları doğrultusunda istediği gibi oyalanabilmesi, rahatlaması, eğlenebilmesi ya da kendini eğitebilmesi için hakkettiği zaman dilimidir (Karaküçük, 1999, s.38). Bir başka tanıma göre ise; bireyin sınırlı yaşam süresinde çalışma (iş), çalışmayla ilgili etkinlikler (işe gidiş, geliş vb.), yaşamı sürdürmek için gerekli etkinlikler (beslenme, uyuma vb.) ve diğer zorunlu davranışlar dışında kalan bölümdür (Sarol, 2013, s.20.)

Ciddi Boş Zaman: Özel bilgi, beceri ve deneyim gerektiren, katılımcıların önemli, ilginç ve tatmin edici bulduğu amatör, hobi ve gönüllülük aktivitelerine sonucunda kariyer elde etmek için sistemli bir şekilde odaklanarak katılım sağladığı zaman dilimidir (Stebbins, 2015a, s.12).

Kayıtsız Boş Zaman: Zevk almak için neredeyse hiç özel eğitim gerektirmeyen göreceli olarak kişiye kısa süreli haz duygusu veren aktiviteleri gerçekleştirmek için harcanan

zaman dilimidir. Bir başka deyişle ciddi boş zaman aktivitelerinin dışında kalan aktiviteleri gerçekleştirmek için harcanan zaman dilimidir (Stebbins, 1997).

Sürdürülebilirlik: Bugünkü nesillerin ihtiyaçlarını karşılarken sonraki nesillerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalarıdır (Mowfort ve Munt, 1998, s.11). Daha açıklayıcı bir tanım olarak; (i) insanlar ve doğal sistemler arasında arzu edilen, sağlıklı ve dinamik denge, (ii) dünya ekosistemlerinin çeşitliliğini ve zenginliğini koruyan ekonomik canlılık ile fırsatları artıran ve insanlar için yüksek bir yaşam kalitesi sunan politikalar, inanışlar ve en iyi uygulamalar, (iii) herkesin yaşamak isteyeceği geleceği açıklayan bir vizyon olarak tanımlanmıştır (Uniamikogbo ve Amos, 2016).

Sporda Sürdürülebilirlik: Spor tesislerinin ve alanlarının insan refahı, sağlığı, mutluluğu, psikolojik iyi oluşu ve daha nitelikli bir yaşam elde etmesi için kullanılması, işleyiş ve nitelik açısından nesiller boyu devamlılığı sağlanabilecek organizasyonların oluşturulması ve bunların tamamının yönetilmesi olarak açıklanabilir (Koçak, Tuncel ve Tuncel, 2014).

2. BOŞ ZAMAN VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR

2.1. Boş Zamanın Tarihsel Süreci

İnsanlık tarihi kadar uzun soluklu bir geçmişe sahip olan ve yaratılan varlıklar içerisinde en karmaşık varlık olan insanın adeta emrinde olan “Boş Zaman” kavramının ilk olarak M.Ö. 4500- M.Ö. 4000’lerde Mezopotamya tarihinde sosyal bir sınıfa ayrıcalık olarak ortaya çıktığı görüşüne inanılmaktadır (Munusturlar vd., 2017; Çil Ünal, 2011). Bu dönemde toplum liderlerinin hem dini hem de üst düzey devlet adamı unvanı ile yönettikleri dini seremoniler, törenler, gösteriler, kutlamalar ve yarışmalar gibi birçok rekreatif faaliyetler gerçekleştirilmiştir (Munusturlar, 2016, s.4).

Boş zamanın altın çağı olarak bilinen M.Ö. 500’ lü yıllarda, dönemin önde gelen filozofları Aristo, Platon ve Sokrates tarafından boş zaman övülmüş ve beden ile zihin arasında sağlıklı ve güçlü bir bağ olması gerektiğine vurgu yapılmıştır (McLean, Hurd ve Rogers, 2008, s.53). Antik Yunan döneminde boş zaman, insanın anlamı ve sonu ile ilgili hayati sorunların yer aldığı bir kültürel arena olarak keşfedilmiş ve bunun sonucunda boş zamanın fiziksel aktiviteler, müzik, sanat ve kültür etkinliklerinin dışında felsefi bir yanının da olduğu ortaya çıkmıştır. Sokratik okullar, Platon’un Akademi’si, Aristoteles’in Lisesi Antik dönemde boş zamanları değerlendirme çabasının en iyi örnekleri olmuştur (Bahadır, 2016).

Bu dönemi takip eden Antik Roma dönemi de tıpkı Antik Yunan dönemi gibi boş zamanlara oldukça önem vermiş hatta M.S. 354 yılında İmparator Claudius döneminde düzenlenen 175 günlük Roma oyunları için 200 günlük tatil ilan edilmiştir (McLean, Hurd ve Rogers, 2008, s.53).

Antik dönemler sonrasında özellikle Hristiyanlık dininin güç kazanması ve din adamlarının toplum üzerinde etkin bir rol oynadığı “Karanlık Çağ” olarak da bilinen Orta Çağ’da boş zamanın hor görüldüğü çalışma ve dini faaliyetlerin övüldüğü görülmektedir. 1350 yılında İtalya’da ortaya çıkan ardından İngiltere ve Fransa’ya yayılan Rönesans akımı insanlık tarihinde önemli bir yükselme dönemi olmuştur. Karanlık çağın etkilerini kıran Rönesans akımı sayesinde sanat, müzik, edebiyat alanlarında birçok eser ortaya çıkmış ve boş zaman ile boş zaman faaliyetleri oldukça önem kazanmıştır (Torkildsen, 1992, s.19).

1517 yılında Almanya’da doğan Protestan mezhebi öncüleri “Prüten İş Ahlakı” kavramını ortaya çıkarmış ve “Prüten İş Ahlakı” 1700’lere kadar çalışma ile aile sorumluluğu Luther’in dinsel bakış açısı üzerinden yapılarak ön plana çıkarılmıştır. Prüten iş ahlakını savunanlara göre boş zamanlarda, dini etkinlikler ve çalışma dışında

yapılan her eylem aylaklık ya da boşa harcanan zaman görüldüğü için günah sayılmıştır (Juniu, 2000).

18. yüzyılda ise Sanayi Devrimi'nin gerçekleşmesi boş zaman için adeta bir kırılma noktası olmuştur (Aytaç, 2002). Sanayi Devrimi'nin gerçekleşmesiyle insanlar çalışma koşullarının, çalışma saatlerinin ve insan odaklı işlerin olumlu yönde değişeceğini beklerken 18. ve 19. yüzyıllarda daha da ağır çalışma şartlarıyla karşı karşıya kalmışlardır (Aytaç, 2005). Bu dönemde çalışmayı öven kitleye karşı boş zaman farkındalığı yaratmak için Lafargue (1883), çalışma saatlerinin günde 3 saatle sınırlandırılması gerektiğini, geriye kalan zamanlarda ise insanların serbest bırakılması fikrini savunmuştur (Lafargue, 1883, s.49) Russel ise "Aylaklığa Övgü" (In Praise of Idleness) kitabında çalışma saatlerindeki düşüşle beraber insanların boş zamanlarındaki artışın toplumsal gelişime oldukça katkı sağlayacağını savunmuştur (Mumford, 2008). Bu görüşlerden yola çıkarak boş zaman ile çalışma zamanının kesin bir çizgiyle birbirinden ayrıldığı görülmüş ve boş zaman artık çalışma karşıtı bir zaman olarak tanımlanmıştır (Torkildsen, 1992, s.23).

20. Yüzyılla beraber boş zamana bakış açısı pozitif değişimlere uğramıştır. Böylece boş zamanların, insanların çalışma hayatlarını olumlu yönde etkileyen bir zaman dilimi olduğu düşüncesi hakim olmaya başlamıştır (Hunnicut, 1984). Bu dönemle beraber boş zaman önem kazanmış, aşırı üretime dayanan kapitalizm ise insanların ürettikleri mal ve hizmetleri tüketebilecekleri zaman dilimi olarak boş zamanı kendine bir araç olarak belirlemiştir (Aksay vd., 2016).

21. yüzyılda başlayan ve günümüzü de kapsayan dönemde ise boş zaman, insanların kendilerine fayda sağlamayacak; toplum içerisinde diğer insanlardan farklı olma, statü sahibi olma gibi istekleri doğrultusunda mal ve hizmet satın alarak değerlendirdikleri bir zaman dilimine dönüşmüştür (Aytaç, 2006). 20. ve 21. yüzyıllarda değişen ve gelişen şartlar ile birlikte; boş zaman faaliyetleri de mekan ve katılım şekli olarak değişime uğramıştır (Bryce, 2001).

2.2. Boş Zaman Kavramı

İngilizce "leisure", Fransızca "loisir" kelimeleri, "izin verilmiş olmak" veya "boş olmak" anlamları taşıyan Latince "licere" kelimesinden gelmektedir. Genel olarak kısıtlamalardan özgürlüğe; seçme fırsatı; çalışma ve çalışma ile alakalı diğer faaliyetlerin (seminer, eğitim vb.) ve sorumlulukların da yerine getirilmesinden sonra kalan zaman olarak tanımlanmaktadır (Torkildsen, 1992, s.25). Boş zaman kavramını açıklarken;

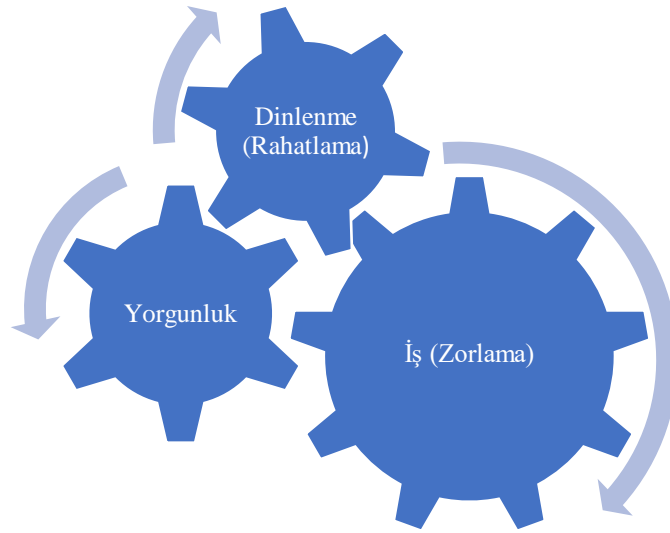
çalışma zamanı dışında kalan zaman dilimi ifadesini kullanamayız. Çünkü bu zaman dilimi içerisinde sorumluluklar, uyku, yemek, kişisel bakım gibi temel ihtiyaçlar da yer almaktadır. Bu yüzden iş dışında kalan tüm zaman serbest zaman olarak ifade edilmektedir. Boş zaman ise o serbest zamanın içerisinde bireyin kendini yenileyebildiği en kaliteli zaman dilim olarak görülmektedir. Bu nedenle herkesin serbest zamanı olabilir ancak herkesin boş zamanı olamaz görüşü benimsenmiştir (Grazia, 1962, s.63). Yani serbest zaman bir yönsüzlük yansıtırken, boş zaman; katılım sağlanabilecek birçok farklı aktivitenin, boş zamanın yapıcı yönü ile dengelendiği kavramsal bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır (Köktaş, 2004, s.5). Dolayısıyla boş zaman; varoluş için gerekli ihtiyaçlar, (yemek, uyku vb.) sorumluluklar (okul, kişisel bakım vb.) ve geçimi sağlamak için çalışmanın ötesinde bir zaman dilimi olduğu ifade edilmektedir. Zorlama duyguların en aza indirildiği, kendi kararlarımızı ve tercihlerimizi yaşadığımız isteğe bağlı zamandır (Meyer, Brightbill, Sessoms, 1969, s.29).

İnsanın arzu ettiği kendine özgü deneyimlerin bir bileşeni olarak boş zaman kavramı ilk olarak Antik Yunan döneminde kendinden söz ettirmiştir. Özellikle Atinalılar için boş zaman, hayatın en değerli kavramı iken çalışma, değer görmeyen bir kavram olmuştur (McLean, Hurd, Rogers, 2008, s.33). Yakın çağımızda bilim insanları boş zaman kavramının, insanların “Çalışma Yaşamını”, “Özel Yaşamını” ve “Bireysel Zevklerini” ne yönde etkilediği hususunda araştırmalar yapmış ve boş zaman kavramını açıklamışlardır (Akgemci ve Çelik, 2016, s.2). Peki tam olarak boş zaman nedir? Boş zamanın işin karşısında bu derece önem kazanmış olması boş zamana yönelim konusunda daha sistemli bir şekilde araştırılma yapılması gereğinin bir göstergesidir (Snir ve Harpaz, 2002).

Boş zaman günlük hayatta, gazetelerde, dergilerde, birçok kitapta, televizyon programlarında, spor aktivitelerinde vb. birçok yerde sıkça karşılaştığımız bir kavramdır. Genel olarak çalışma karşıtı olarak değerlendirilmekle beraber (Neulinger, 1981, s.4) boş zaman kavramını herkesin kullandığını ancak neredeyse hiç kimsenin tam olarak ne anlam içerdiği konusunda hemfikir olamadığını söyleyebiliriz (Neulinger, 1974).

Boş zamanın tam olarak iş karşıtı olduğu düşünölmekle beraber daha nitelikli uzun bir ömür ve daha fazla boş zaman potansiyeline sahip olabilmek, sahip olunan boş zamanı azami ölçüde değerlendirmeyi öğrenebilmek için çalışma (iş) ile boş zaman arasındaki ilişkiyi sentezleyebilmek oldukça önemli bir durumdur (Meeras, 2010, s.9; Canan, 2009, s.17). Nitekim insan refahını arttırmak, kendini geliştirmek, mutluluğu aramak için hiç

ölmeyecek gibi çalışmaktadır. Çalışmak, her şeye rağmen insan yaşamının “gerilme ritmini” oluşturur. Eğer insan, yaşamına sürekli bu ritimle devam ederse psikolojik ve fizyolojik sıkıntılarla karşı karşıya kalabilir. Bu nedenle, insanın karşı karşıya kaldığı bu gerilme ritmini tersine çevirebilmek, olumlu yönde etkileyebilmek için boş zamanlarında ortaya çıkan “gevşeme ritmi” ile dengelemesi gerekmektedir (Arvasi, 1982, s.84). Sonuç olarak insanın çalışmayı ve eğlenmeyi birbirinin yerine koymadan gerçekleştirmesi, çalışma ve boş zamanların dengelenmesi ile oluşan eğlenceyi birbirinin uzantısı haline getirecek ve Şekil 2.1. de görülen çalışma ve boş zaman ilişkisi arasındaki dengeyi kurarak çalışma sonrası oluşan yorgunluğun büyümesine engel olacaktır (Karaküçük, 1999, s.27; Gürbüz ve Aydın, 2012).

Şekil 2.1. *Hayat Devri, Relac, (1978, s.60) Tarafından Uyarlanmıştır (Akt. Karaküçük, 1999, s.17).*

Neulinger (1974) boş zaman ve çalışmanın arasındaki ilişkiyi inceleyerek boş zamanın objektif, sübjektif veya psikolojik olarak tanımlanabileceğini ifade etmiştir. Objektif olarak boş zaman, var olma ve çalışma zamanı dışında kalan zaman dilimidir. Sübjektif olarak ise boş zaman, “özgürlüğü” ifade etmektedir. Bu da boş zamanın hem öznel hem de psikolojik unsurlara sahip olduğunu göstermektedir. Yine Aytaç (2006), boş zamanı bireyin kendi seçiminde olan ve özgürce değerlendirebildiği bir zaman dilimi

olarak ifade etmiştir. Ellis ve Witt (1984) de boş zamanın en önemli kriterinin özgürlük olduğunu ifade etmiştir. Iso-Ahola (1979) ise özgürlük kavramı olmadan boş zamanın düşünülmemeyeceğini ve boş zaman deneyim kalitesinin ancak özgürlük ile artacağını savunmuştur. Tezcan (1977, s.4) da boş zamanı çalışma yaşamının dışında kalan, insanların bağımsız ve özgür olduğu zaman dilimi olarak nitelendirmiştir. Akyüz (2015) ise boş zamanı, insanın bütün zorunluluklarından ve zorunluluklarından doğan bağlatılarından tamamen kurtulduğu, dolu olmayan zaman diliminde kendi özgür iradesiyle seçtiği aktivite için harcadığı zaman olarak açıklamıştır (Akyüz, 2015, s.18).

Yapılan tanımların genel bir sentezi yapıldığında ise boş zaman; insanların sınırlı yaşam süresinin çalışma (iş), çalışmayla ilgili etkinlikler (işe gidiş, geliş vb.), yaşamı sürdürmek için gerekli etkinlikler (beslenme, uyuma vb.) ve diğer zorunlu davranışlar dışında kalan bölümdür. Bir başka ifade ile insanların, sınırlı yaşam süresinin zorunlu davranışlar (iş, işle ilgili etkinlikler, yaşamı sürdürmek için gerekli etkinlikler vb.) dışında kalan zaman dilimidir (Sarol, 2013, s.20).

Genellikle özgürlüğü ve özgür bir şekilde seçim yapabilmeyi içinde barındıran kavramlarla boş zaman kavramı açıklanmaktadır. Boş zaman insanların kendisini fiziksel, ruhsal ve zihinsel olarak yenilebileceği, bozukluklarını düzeltebileceği hatta gençleşebileceği bir zaman dilimi olarak da görülmektedir (Corbin, 1970, s.8). Boş zaman bir başka görüşe göre çalışma, ailevi ve toplumsal zorunluluklardan uzak, insanın özgür iradesiyle; rahatlamak, yenilenmek, farklılaşmak, deneyimlerini geliştirmek veya bilgisini arttırmak, anlık sosyal katılımında bulunmak ve yaratıcılığını özgür kullanabilmek gibi amaçlarla değerlendirdiği zaman dilimidir (Dumazedier, 1960).

Kavramı açıklamak için yapılan tanımlar göz önünde bulundurulduğunda amaca uygun ve daha kapsamlı bir tanım yapacak olursak; boş zaman, insanların zorunlulukları dışında, eğilimleri ve arzuları doğrultusunda istediği gibi oyalanabilmesi, rahatlaması, eğlenebilmesi ya da kendini eğitebilmesi için hakkettiği zamandır (Karaküçük, 1999, s.38).

Boş zaman kavramına ilişkin yaklaşımların bir sentezi gerçekleştirildiğinde aşağıda yer alan Tablo 2.1. de olduğu gibi bir kategori oluşturulmuştur (Horner ve Swarbrooke, 2005, s.22).

Tablo 2.1. *Boş Zaman Kavramına İlişkin Yaklaşımların Kategorize Edilmesi, Horner ve Swarbrooke (2005, s.22) Tarafından Uyarlanmıştır.*

<p>1. Zaman olarak boş zaman</p> <ul style="list-style-type: none">
• Boş zaman, kişinin para için çalışmadığı zamandır.
--

<ul style="list-style-type: none">
• Boş zaman, kişinin sahip olduğu diğer aktivitelerden sonra artakalan zamandır.
• Boş zaman, kişinin karar ve seçimine göre harcadığı zamandır. <p>2. Aktivite olarak boş zaman</p> <ul style="list-style-type: none">
• Zorunlu ihtiyaçları gerek görmeyen yoğun veya nispeten pasif aktivite türleri ile meşgul olma fırsatıdır.
• Pasif, duygusal aktif ve yaratıcı katılım olarak dört düzey üzerindeki aktiviteler. <p>3. Ruh hali olarak boş zaman</p> <ul style="list-style-type: none">
• Boş zaman, sakin düşünceye dalma durumudur.
• Boş zaman, derin düşünme halidir.
• Boş zaman, kişinin zorunlu ihtiyaçlar düşüncesinden arındığı zihinsel durumdur. <p>4. Bütünsel yayılımcı kavram olarak boş zaman</p> <ul style="list-style-type: none">
• Boş zaman, tamamen dinlenme, eğlenme ve kişisel gelişimle ilgilidir.
• Boş zaman, kültüre bağlı zihinsel ya da manevi bir tutumdur. <p>5. Bir yaşam tarzı olarak boş zaman</p> <ul style="list-style-type: none">
• Boş zaman, özgürlük fikri ve değerli bir hayata sahip olmakla ilgilidir.

Tablo 2.1.'de de görüldüğü üzere boş zaman kavramını açıklamak üzere farklı yaklaşımlarda bulunulmuştur. İnsanlık tarihi için oldukça önemli olan ve her dönem dikkatleri üzerine çekebilen bir kavram olarak karşımıza çıkan boş zaman, birçok faktörden etkilenip değişime uğrayarak günümüze kadar ulaşmış olup geleceği ise bir hayli merak uyandırmaktadır.

2.3. Boş Zaman Aktivitelerinin Sınıflandırılması

Disiplinler arası bir kavram olarak boş zaman çalışmalarının önemli kısmını bireylerin ve birey gruplarının boş zaman aktivite katılımlarının neden farklılık gösterdiği ve bu farklılıklar sonucu ortaya çıkan birçok boş zaman aktivitesinin sınıflandırılması oluşturmaktadır (Veal, 2001; İbrahim, 1991, s.27). Boş zaman katılımındaki farklılıklar üzerine yapılan çalışmalar sonucu birçok boş zaman aktivite türü belirlenmiş ve farklı şekillerde sınıflandırılmıştır (Akyıldız, 2013, s.23). Boş zaman aktivitelerini sınıflandırmak için yapılan ilk çalışmalarda kişinin yaşı, geliri ve sosyal statüsünün etkili olduğu savunulmuştur (Veal, 2001). Karaküçük (1999) ise boş zaman aktivitelerinin sınıflandırılmasındaki ana kriterlerin; kişinin aktivitelere katılmasındaki amaçlar, istekler ve zevkler olduğunu savunmuştur. Boş zaman aktivitelerine katılımdaki amaçların, isteklerin ve zevklerin farklılık göstermesi doğrultusunda da çeşitli boş zaman aktiviteleri ortaya çıkmıştır (Karaküçük, 1999, s.74). Boş zaman sınıflandırmalarına örnek olarak;

boş zaman aktivite çeşitleri, boş zaman türleri, boş zaman aktivite grupları, ergenlere yönelik boş zaman aktiviteleri, ciddi ve kayıtsız boş zaman türlerinin incelendiğini söyleyebiliriz (Akyıldız, 2013b, s.23). Hazar (2003) ise boş zamanı; sportif, yaratıcı, sosyal ve turistik boş zaman olarak sınıflandırmıştır (Hazar, 2003, s.7). Ayrıca boş zaman aktiviteleri; aktif veya pasif aktiviteler, kapalı veya açık alan aktiviteleri, sosyalleşme, kendini geliştirme, dinleme, sanatsal ve kültürel farkındalık oluşturma gibi amaçlara göre aktiviteler olarak da sınıflandırılabilir (Obinna vd., 2009).

Boş zaman aktivitelerine katılımın bu derece değişkenlik göstermesinin temel sebebi, insanların katılım gösterme, istek, haz, psikolojik sebepler, gelişen ekonomik ve teknolojik şartlar olduğu düşünülmektedir (Metin, Kesici ve Kodaş, 2013). Boş zaman aktivitelerinin geniş bir alanda çeşitlilik göstermesi araştırmacıları sosyoloji, psikoloji, spor, turizm, sağlık, planlama, ekonomi gibi birçok disiplinler üzerinden akademik çalışmalar yapmaya yöneltmiştir (Godbey vd., 2005).

Boş zaman aktivitelerine yönelik bir sınıflandırma da Robert Stebbins tarafından yapılmış ve bu sınıflandırma Dünya Boş Zaman ve Rekreasyon Birliği (WLRA) tarafından da kullanılmıştır (WLRA, 2001; WLRA, 2003). Stebbins, boş zaman aktivitelerini, daha önce yapılan birçok sınıflandırmaya göre kapsamlı bir şekilde ele alarak; “ciddi boş zaman” ve “kayıtsız boş zaman” olmak üzere iki ana başlıkta ele almıştır. Bu tür aktivitelerde yer alan katılımcıları ise “ciddi boş zaman katılımcısı” ve “kayıtsız boş zaman katılımcısı” olarak değerlendirmiştir (Gould, 2005, s.3). Stebbins bu sınıflandırmayı yaparken bazı insanların sahip oldukları boş zamanlarına ve bu boş zamanlarında yaptıkları aktivitelere önem vererek, samimi, sistemli ve dikkatli bir şekilde yaklaştıklarını fark etmiş ve bunu İngilizce “serious” olarak adlandırmıştır (Antoshchuk, 2014). Ancak buradaki “serious” kavramı “ciddiyet, resmiyet, neşesiz, endişe, sıkılma” gibi kavramlarla bağdaştırılmamıştır (Stebbins, 1982). Bu bakımdan dilimizde “ciddi” kelimesinin “ağır başlı, ağır, şakası olmayan” anlamlarının yanı sıra “özen göstermek, önem vermek, önemli” gibi anlamları da içinde barındırdığı bilinmekle birlikte Stebbins’in sınıflandırmasındaki “serious leisure” kavramını, Türkçe karşılığı olarak önem verilen, özen gösterilen boş zaman şeklindeki anlamıyla “ciddi boş zaman” olarak kullanmanın doğru olacağı ifade edilmiştir (Akyıldız, 2013a).

2.3.1 Ciddi Boş Zaman

Boş zaman etkinliklerinin ve deneyimlerinin sosyolojik, sosyo-psikolojik, psikolojik, sosyal, kültürel ve tarihi çerçevede gerçekleşmesinden dolayı boş zaman etkinliklerinin ve deneyimlerinin sınıflandırılması ve açıklanması fırsatı doğmuştur. (Stebbins, 2013, s.37). Stebbins (1982) tarafından 30 yılı aşkın süredir yürütülen (Shen ve Yarnal, 2010) ve boş zaman kavramına ışık tutan çalışmalar ise sosyolojik, sosyo-psikolojik ve psikolojik disiplinler ile ilişkilendirilerek yürütülmüştür (Gould, 2005).

Ciddi boş zaman; özel bilgi, beceri ve deneyim gerektiren, katılımcıların önemli, ilginç ve tatmin edici bulduğu amatör, hobi ve gönüllülük aktivitelerine sonucunda kariyer elde etmek için sistemli bir şekilde odaklanarak katılım sağladığı zaman dilimi olarak açıklamıştır (Stebbins, 2015b, s.12; Stebbins, 2013, s.37). Ciddi boş zaman aktiviteleri ise; özel bir beceri ve bilgi gerektiren, uğruna çaba, emek, para ve zaman harcanan, sebat etmeyi gerektiren sonucunda ise kariyer ve sürekli faydalar elde ettiği aktiviteler olarak tanımlanmıştır (Munusturlar Akyıldız ve Munusturlar, 2016).

2.3.1.1. Ciddi Boş Zamanın Ayırt Edici Özellikleri

Stebbins (1982), ciddi boş zamanın kayıtsız boş zamandan farklı olduğu aşağıda belirtilen altı temel özellik ile ifade etmiştir;

- Boş zaman diliminde gerçekleştirilen aktivite konusunda azimli olmak (sebat etmek),
- Bireysel ve kayda değer çaba harcamak,
- Çalışma dışında kariyer elde etmek,
- Somut ve sürekli faydalar sağlamak,
- Kişiye özgü değerler ya da inançlar üzerinden yeni bir dünya yaratmak ve bu toplumun bir parçası olmak,
- Boş zaman diliminde gerçekleştirilen aktivite ile kuvvetli bir bağ oluşturmak (Cheng ve Tsaur, 2011; Cheng, Stebbins ve Packer, 2017; Stebbins, 1982; 1992, s.6; 1996; 2005, s.202; 2011, s.10; 2013, s.40; 2014, s.8; 2015a, s.13).

Ciddi boş zamanı kayıtsız boş zamandan ayırt eden en temel özelliklerin ilki; kişinin boş zaman aktivitesini gerçekleştirirken azimli olması ya da *sebat etmesidir*. Boş zaman aktivitesine katılım sağlayan kişiler zaman zaman aşama korkusu, utanç, dondurucu soğuk, kaygı, tehlike, yorgunluk ve yaralanma gibi olumsuz durum ve düşüncelerle zayıf düşebilmektedirler. Bununla birlikte aktivite hakkındaki olumlu

duygular sayesinde karşı karşıya kalınan bu olumsuz durumlar ve düşüncelerin aktiviteye bağlı kalarak, azmederek veya sebat ederek üstesinden gelinir.

İkinci ayırt edici özellik; kişi aktivitenin doğasından kaynaklanan zorluklarla başa çıkarak, çaba harcayarak adım adım başarı elde edip aktivite sonucu *kariyer* elde etme eğilimindedir. Örneğin, gönüllü olarak suçlu bireylere uzun yıllar boyunca danışmanlık yapmak. Amatör bir ressam on yıl boyunca düzinelerce taval boyayıp satabilir. Hobi olarak koşu yapan kişi ileri tarihlerdeki yarışlar için yaptığı antrenmanlar ile kondisyonundaki gelişimleri görebilir.

Ciddi boş zamanda elde edilecek kariyer genellikle üçüncü ayırt edici özelliği olan *kişisel çabaya* bağlıdır. Özel olarak edinilmiş bilgi, eğitim veya beceriye dayalı kişisel çaba harcayarak kazanılan el becerisi, bilimsel bir bilgi, sözlü beceriler, uzun soluklu bir deneyim, gösteri sanatı ve atletik güç gibi unsurlar sayesinde hobiciler ve amatörler aktiviteye yeni katılım sağlayanlardan ve diğer kişilerden, gönüllüler ise stajlarına yeni başlayan stajyerlerden ayrılırlar.

Dördüncü ayırt edici özellik ise farklı uğraşlar sonucu ortaya çıkan kendini gerçekleştirme, güçlenme, kendini ifade etme, kendini yeniden yaratma veya yenileme, başarı hissi, benlik algısı, sosyal etkileşim ve ait olmak, aktivite sonucu fiziksel ürün elde etme (resim ve bilimsel çalışma gibi) zevk ve eğlence olmak üzere ortaya çıkan sekiz temel getiri *sürekli faydalar* olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ciddi boş zamanı kayıtsız boş zamanlardan ayırt eden beşinci özellik ise; diğer özelliklerde yer alan örneklerin etrafında gelişen *eşsiz değerdir*. Daha önce bahsedilen özellikleri sağlamak üzere amatörler, hobiciler ve gönüllüler yerel bir gruba ait özel inançların, normların, olayların, değerlerin, geleneklerin, manevi değerlerin ve performans standartlarının belirgin bir şekilde ortaya koyulduğu, birey kültürü olarak bilinen “idiokültür”ü (Erkut, 2014) yani kendilerine ait bir kültürü oluşturma eğilimindedir. Bir başka deyişle ciddi boş zaman katılımcıları inançlar, normal ve gelenekler üzerinden oluşturdukları kendi sosyal dünyalarıyla, kendilerine ait kültürleri üzerinden aktivitelerine devam ederler.

Ciddi boş zamanın altıncı ve son ayırt edici özelliği ise diğer beş özelliği açan bir özelliktir. Katılımcılar seçtikleri aktivite ile güçlü bir *bağ kurarak* aktivitenin kendi kimliğini yansıtması eğilimindedir. Katılımcılar diğer insanlarla konuşurken gururla, heyecanla ve sıklıkla katılım sağladıkları aktiviteden söz ederler, yeni tanıştıkları kişilere ise kendilerini seçtikleri aktiviteden söz ederek tanıtır. Amatörler üzerine yapılan

çalışmalar sonucu onların katılım sağladığı aktiviteden heyecanla söz ettiği görülmüştür. Buna karşın kayıtsız boş zaman aktivitelerine katılım sağlayan kişilerin kendilerine ait fark yaratan bir kimlik bulması; aşırı sıradan, olağan, basit ve kısa sürelidir (Stebbins, 1982; 1992, s.6 1996; 2005, s.202; 2009; 2011, s.10; 2013, s.40; 2014, s.8; 2015a, s.13).

2.3.1.2. Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sınıflandırılması

Amatörler: 19. yüzyıl modelinden farklı olan modern amatörler sanat, bilim, spor ve eğlence aktivitelerine kuvvetli çekiciliğinden ötürü başlarlar. Bireyin seçtiği aktivite, katılımcının aktiviteye ciddiyetle yaklaşması ve bir bağ kurması sonucu disiplinli bir çalışma düzeniyle (alıştırma ve provalar gibi) ve sistemli bir yaklaşımla (program ve organizasyon gibi) amatör bir uğraşa dönüşmektedir. Modern amatörler, diğer ciddi boş zaman katılımcılarından profesyonel-amatör-halk (P-A-P: Professional-Amateur-Public) sisteminin bir parçası olduğu için ayrılırlar. Sistemin bu üç parçasının birçok yönden ilişkili olduğunu şu yedi maddeden anlayabiliriz.

- 1- Amatörler, profesyoneller tarafından belirlenen ve kendilerine iletilen yüksek standartlara göre yönlendirilerek tıpkı profesyonellerin yaptığı gibi halka hizmet ederler.
- 2- Amatörler ve profesyoneller arasında parasal ve örgütsel ilişkiler vardır.
- 3- Birçok profesyonelin yapabildiği ve daha az özgün bilgiye ihtiyaç duyulan aktiviteleri yapmak için daha fazla zamana sahip olan amatörler entelektüel bir bağ oluştururlar.
- 4- Amatörler profesyonellerin abartılmış teknik ve hareketlerini dizginler.
- 5- Amatörler mükemmeliyet konusunda ısrarcıdır.
- 6- Amatörler, profesyonelleri halk için ellerinden gelenin en iyisini yapmaları konusunda teşvik eder.
- 7- Profesyonelliğin başlangıç noktası amatörlüktür (Stebbins, 1982).

Hobiciler: Hiçbir zorunluluk ve gereklilik hissetmemelerine rağmen seçtikleri aktiviteye ciddi ve sebat ederek yaklaşım gösterirler. Bir başka deyişle hobiciler, aktiviteye kısa süreliğine katılım sağlayanlar, düzensiz bir şekilde katılım sağlayanlar veya yeni katılım sağlayanlar değildirler. Hobi, kazandırdığı faydalardan ötürü kişinin, eğlenceli bulunduğu ve ilgisini çekerek yaptığı meslek veya zaman geçirmek için bir uğraşın ötesinde gerçekleştirdiği ve düzenli katılım sağlayarak uzmanlaştığı ilgi alanıdır.

Hobiciler ve amatörler arasındaki en önemli fark, amatörlerin de içinde yer aldığı P-A-P sisteminde hobicilerin yer almamasıdır. Her ne kadar nadir olsa da hobiciler halk içerisinde ticari bir alana sahip olabilirler. Örneğin; yerel bir pazara satış yapan yarı-zamanlı oyuncak üreticileri gibi. Ancak bu ticari karşılık profesyonel birisinin genellikle algıladığı kavramdan oldukça uzaktır. Hobiciler sıradan iş rollerine hiç benzemeyen veya çok az benzerlik gösteren arayışlara meyillidirler. Genel olarak halk arasında amatörlerin olduğu gibi hobiciler de oldukça yaygın ve önemli bir kesimdir. Bundan dolayı hobiciler-halk (H-P: Hobbyist-Public) sistemini dile getirebiliriz (Stebbins, 1992, s.8).

Hobiciler; koleksiyoncular, imalatçılar ile tamirciler, aktivite katılımcıları ve spor ile oyun katılımcıları olarak dört ana başlıkta toplanmıştır (Stebbins, 2001a). İlki koleksiyonculardır. Pullar, nadir bulunan kitaplar, kelebekler, kemanlar, mineraller ve resimler biriktiren koleksiyonerler, biriktirdikleri koleksiyonların ticari, sosyal ve fiziksel koşulları hakkında teknik bilgilere sahip olan kişilerdir. Bu yönleriyle kayıtsız (gayri-ciddi) koleksiyonculara göre farklılık gösterirler. Çünkü kayıtsız koleksiyoncular; ticari, sosyal ve fiziksel koşullar açısından teknik bilgi gerektirmeyen malzemeler (bira şişesi, seyahat flaması, kibrit kutusu gibi) biriktirirler. Bu yönüyle kayıtsız koleksiyoncular, kayıtsız boş zamanın altında bir uğraş olarak sınıflandırılır.

İmalatçılar ve tamirciler, hobicilerin ikinci kategorisidir. Bu kategoride; mucitler, terziler, mobilya ve oyuncak üreticileri, otomobil tamircileri, tekne imalatçıları, trikolar ve dokumacılar, iç mekan bahçıvanları, ev tadilatçıları (tekrarlayan aktivite), model uçak üreticileri ve el sanatları üretenler (profesyonel bir beceri gerektirmeyen) yer almaktadır. Ancak ticari bir otomobil tamircisi, giyim ve seramik üretim dallarını ve masrafi önlemek adına kendi evini kendi boyayan bir esnafı bu kategoride gösteremeyiz.

Üçüncü kategoriyi aktivite katılımcıları oluşturmaktadır. Bu kategoride yer alan katılımcılar azimli bir şekilde bir dizi kuralla yürütülen ve sistemli bir şekilde fiziksel hareket gerektiren bir boş zaman aktivitesini takip ederler. Çoğu zaman aktivite rekabet gerektirmese de zorluk teşkil edebilmektedir. Bu nedenle sürekli ve isteyerek yapıldığında; balık tutmak, kuş gözlemciliği, dağcılık, avcılık, şölen dansları, vücut geliştirme, yelken ve video oyunlar oynamak gibi aktiviteler bu kategoride yer almaktadır.

Son kategori ise rekabet içeren aktivitelerde yer alan hobicilerin oluşturduğu; spor ve oyun katılımcıları (vücut geliştirme, hep beraber şarkı söyleme gibi) olarak belirlenmiştir. Bu kategorideki katılımcılar diğer hobi kategorilerinde bulunanlardan

farklı olarak belirli kurallar çerçevesinde birbirleriyle ilişkili durumdadır. Spor ve oyun katılımcılarına örnek olarak; softbol, çim hokeyi, badminton, maraton koşuları, kaya tırmanışları, dart olarak sıralanabilir. Aktivite katılımcıları katıldıkları aktiviteden keyif alma, kişisel gelişim ve beceri geliştirme gibi amaçlar taşırken spor ve oyun katılımcıları rekabetin içindedirler ve yarışma odaklıdır (Stebbins, 1992, s.8).

Gönüllüler: Ciddi boş zaman sınıflandırılmasında yer alan bir başka kategoride gönüllülerdir. Gönüllü eylem, kişinin kendi isteğiyle, zorlama olmaksızın maddi kazançla yönelmeden gerçekleştirdiği bireysel eylemdir (Stebbins, 1992). Gönüllülük ise; bireylerin, bireysel veya grup halinde boş zamanlarında, tamamen kendiliğinden ve doğru olduğuna inanarak, çıkar beklentisi olmadan, özgür bir şekilde ve yetkilendirilmeden müdahil olduğu olayın sonucunda pozitif katma değer yaratmak için çaba harcaması olarak tanımlanmaktadır (Ardahan, 2016a). Gönüllü eylem veya gönüllülük ekonomik fayda gözetmeksizin; kendini koruma, fiziksel zorlama, sosyal zorunluluklar, fizyolojik ihtiyaçlar ve psişik gibi durumlarda yararlı olmaya amaçlamaktadır. Amatörlerden ve hobicilerden farklı olarak gönüllülük kategorisindeki katılımcılar altruizm (sosyal fedakarlık) ve başkalarına fayda sağlama amacı taşımaktadırlar. Amatörler ve hobiciler kategorisindeki katılımcıların aktiviteye katılım sağlamasındaki temel amacı ise kişisel fayda olup başkalarına fayda amacı bu kategoriler için ikinci planda kalmaktadır (Stebbins, 1992, s.16).

Gönüllük aktiviteleri, ciddi boş zaman gönüllülüğü ve kayıtsız boş zaman gönüllülüğü olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Ciddi boş zaman gönüllülüğü, herhangi bir kuruma veya heyete hizmet vermek, acil tıp hizmetlerini yönetmek ya da hastanede gönüllü olarak çalışmak gibi aktiviteleri içerirken, kayıtsız boş zaman gönüllülüğü yemek dağıtmak, mektupları adreslerine ulaştırmak ve yardım amacıyla kıyafet ya da mobilya toplayıp dağıtmak gibi aktiviteleri içerir (Stebbins, 2013).

Bu açıklamalar doğrultusunda ciddi boş zaman katılımcılarının (amatörler, hobiciler ve gönüllüler) özellikleri sırasıyla aşağıda yer alan Tablo 2.2.' de verilmiştir.

Farklılaşan İlkeler	Amatörlük	Hobicilik	Gönüllülük
Motivasyon	1.Kişisel çıkar	1.Kişisel çıkar	1.Altruizm

	2.Toplumsal çıkar	2.Toplumsal çıkar	2.Kişisel çıkar
	3.Altrüizm	3.Maddi çıkar	
	4.Maddi çıkar		
Kuruma Ait Rol	1.Profesyonelliğe yatkın	1.Bir rolü yok	1.Yetkilendirilen işler
Katkı	1.Tatmin	1.Tatmin	1.Yardım
	2.Kültürel	2.Kültürel	2.Tatmin
	3.Yardım	3.Ticari	
	4.Ticari		

Tablo 2.2. *Ciddi Boş Zaman Türlerinin Farklılık Gösteren Özellikleri, Stebbins, R. (1982, s.266) Tarafından Uyarlanmıştır.*

2.3.1.3. Ciddi Boş Zaman Aktivitelerinin Faydaları

Ciddi boş zaman aktiviteleri kategorisinde bulunan katılımcılar; amatör, hobi ve gönüllü olarak bir aktiviteyi seçtikten sonra düzenli tekrarlar yaparak aylar hatta yıllar süren fayda arayışları son bulur ve somut ve sürekli faydalar veya ödüller elde edebilmektedirler. Yapılan araştırmalar sonucu ciddi boş zaman aktivitelerine amatör, hobi ve gönüllü olarak katılan katılımcıların sağladığı faydalar aşağıdaki gibi kişisel ve sosyal olarak iki ana başlıkta toplanmıştır (Stebbins, 2015b, s.19).

Kişisel faydalar;

1. Kişisel zenginleşme (sevgiyle anılan, el üstünde tutulan deneyimler)
2. Kendini gerçekleştirme (bilgi, yetenek ve becerileri geliştirme)
3. Kendini ifade etme (halihazırda geliştirilen bilgi, yetenekler ve beceriler ile ifade)
4. Öz-ımağ (ciddi boş zaman katılımcısı olarak diğerleri tarafından bilinme)
5. Kendi zevklerinin esiri olma (yüzeysel eğlence ve derin haz duygusunun kombinasyonu)
6. Yenilenme (günlük bir işin ardından ciddi boş zaman aracılığıyla yeniden canlanma)
7. Finansal getiri (ciddi boş zaman aktivitesinden)

Sosyal faydalar:

1. Sosyal etkileşim (diğer ciddi boş zaman katılımcıları ile aktiviteden doğan sosyal dünyaya katılarak ilişkilendirme)

2. Grup başarısı (bir ciddi boş zaman projesini gerçekleştirirken yardım etme, ihtiyaç duyulma ve sosyal fedakarlık duyuları ile grubun başarı için çaba gösterme)
3. Grubun gelişimine ve devamlılığına katkı (yardım etme, ihtiyaç duyulmak ve sosyal fedakarlık gibi duyuları içerir) (Stebbins, 2015b, s.20; 2017, s.68).

2.3.2. Kayıtsız Boş Zaman

1982 yılından itibaren Stebbins tarafından yapılan ciddi boş zaman kavramına yönelik araştırmalarda kayıtsız boş zamanı hep bir araç olarak görmüş ve 1997 yılındaki “Casual Leisure: A Conceptual Statement” başlıklı makalesiyle çağdaş dünyanın en önemli parçası olan kayıtsız boş zamanın başlı başına bir faaliyet olduğu gerekçesi ile kavramsal detaylandırılmasının yapılması gerekliliğini düşünmüştür. Her ne kadar bu detaylandırma ciddi boş zaman anlayışımızı keskinleştirecek olsa da kayıtsız boş zamanı tek başına açıklamak ve detaylandırmak yanlış olacaktır.

Literatürde daha önce tanımına ve detaylarına rastlamadığımız kayıtsız boş zaman kavramı; zevk almak için neredeyse hiç özel eğitim gerektirmeyen göreceli olarak kişiye kısa süreli haz duygusu veren aktiviteleri gerçekleştirmek için harcanan zaman dilimidir. Ciddi boş zaman aktivitelerinin dışında kalan tüm aktiviteleri kayıtsız boş zaman aktiviteleri olarak ifade edilmektedir (Stebbins, 1997).

Stebbins (1997) ciddi boş zaman etkinlikleri dışında kalan tüm aktiviteleri kayıtsız boş zaman aktiviteleri olarak ifade etmiştir. Stebbins yapmış olduğu etnografik araştırmalar sonucunda, kayıtsız boş zamanın kendi içerisinde önemini vurgulayarak, boş zaman türleri arasında önemli bir yeri olduğunu ifade etmiştir. Bu görüşe paralel olarak kayıtsız boş zaman aktivitelerine katılımcıların kayıtsız kalıyor olması; keyifli vakit geçirmedikleri ya da mutluluk ve zevk gibi faydalar sağlamadıkları anlamını içermemektedir. Şöyle ki, boş zaman katılımcılarının da ilgisini çeken temel olarak aktivitelerin içerisinde yer alan ana faaliyetler ve eylemlerdir (Stebbins, 2007).

2.3.2.1. Kayıtsız Boş Zaman Aktivitelerinin Sınıflandırılması

Kayıtsız boş zaman aktiviteleri sekiz ana başlık olarak toplanmıştır.

1. Oyun (amatörce uğraşmak)
2. Rahatlama (oturma, uzanma, gezinme gibi)
3. Aktif eğlence (parti ve şans oyunları gibi)

4. Pasif eğlence (televizyon izleme, kitap okuma, müzik dinleme gibi)
5. Sosyal iletişim (dedikodu yapma, sohbet etme, hava durumu hakkında konuşma gibi)
6. Duyusal dürtüler (seks, yeme, içme gibi)
7. Kayıtsız gönüllülük (ciddi boş zaman, kariyer veya gönüllülüğün karşıtı olarak)
8. Eğlenceli aerobik aktiviteler

Bu sekiz ana başlıkta toplanan kayıtsız boş zaman aktivitelerinin hepsi “hedonik” (kişinin katıldığı aktivite sonucunda kendisini tatmin etmesini) olmasından dolayı ortak bir noktada buluşurlar. Yani tüm kayıtsız boş zaman aktiviteleri haz, eğlence ve zevkle ilgilidir. Bu aktivitelerin sağladığı faydalar hedonik olması kadar kalıcı faydaları da olduğu görülebilmektedir. Ciddi boş zamanın sağladığı kalıcı faydaları ifade etmek için en uygun kavramlar “yerine getirme (icra)” ve “ödüllendirme”; kayıtsız boş zamanın sağladığı faydaları ise ifade etmek için en uygun kavramlar “zevk” ve “eğlence” olarak kullanılmıştır. İki boş zaman türünde de hedonik fayda ortaya çıkmasına rağmen kayıtsız boş zamanda bu daha fazla ön plandadır ve sağladıkları faydalara bakıldığında benzerlik gösterse bile farklı şekillerde deneyimlenmektedirler. Örneğin; ciddi boş zamanın sağladığı yenilenme veya sosyal etkileşim olarak, uzmanlık alanına sahip bir film şirketine üye olup elde edilen sosyal cazibe ile kayıtsız boş zamanın sağladığı yenilenme veya sosyal etkileşim olarak, partiye katılan veya tekne turuna katılan bir grubun elde ettiği sosyal cazibe birbirinden farklı deneyimlerle elde edilmektedir Stebbins, 2015a, s.30).

2.3.2.2. Kayıtsız Boş Zaman Aktivitelerinin Faydaları

Stebbins (2015b, s.31), şimdiye kadar yapmış olduğu araştırmalarda kayıtsız boş zaman aktivitelerini beş ana başlıkta toplamıştır ancak gelecekte yapılacak araştırmalar ve kuramlarla değişip gelişebileceğini ifade etmiştir.

İlk fayda olarak *yaratıcılık* ve *buluştan* bahsedilmiştir. Tesadüf kavramı ile kayıtsız boş zaman yakından ilgilidir ve bu durum ilk fayda olarak yaratıcılığı ve buluşu ortaya çıkarmaktadır. Örneğin; tesadüfen bir ev aletinin farklı şekilde çalışmasını veya hükümet politikasının yeni anlayışını ya da mahallede farklı bir bitki veya kuşun var olduğunu ani şekilde fark etmek.

Diğer bir fayda ise *eğlenceli eğitimidir*. Film veya televizyon programları izlerken, popüler müzik dinlerken, popüler kitap veya makaleler okurken kişi farkında olmadan yaşadığı sosyal ve fiziksel dünya hakkında bir şeyler öğrenme fırsatı yakalar.

Üçüncü faydası ise *yenilenmedir*. Aslında boş zaman aktivitelerinin birçoğunun katılımcılara sağlamış olduğu yenilenme veya canlanma, ciddi boş zaman katılımcılarında daha yoğun ve kalıcı iken kayıtsız boş zaman katılımcılarında ise yenilenme rahatlama ve eğlenceyi içermektedir.

Dördüncü kayıtsız boş zaman aktivitelerinin sosyal iletişim aracılığıyla sağladığı *kişiler arası ilişkilerin geliştirilmesi ve sürdürülmesi* faydasıdır. Duyusal dürtüler, aktif ve pasif eğlence bu faydayı sağlamak için iyi bir araçtır.

Son olarak da ortaya çıkan mutluluk, huzur, refah (well-being) ise “makul sayılabilecek şekilde boş zamana sahip olması ve bundan tatmin olması” olarak açıklanmıştır. Makul sayılabilecek şekilde boş zamana sahip olan kişi ciddi boş zaman aktivite formlarını değerlendirmeden gevşeme, yenilenme, sosyalleşme, eğlenme amacıyla ciddi boş zamandan daha az yoğunluktaki kayıtsız boş zaman aktiviteleriyle toplam yaşam kalitesinde ve refahında artış faydalar elde etmektedir (Stebbins, 2001b; 2015a, s.32).

3. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR

3.1. Sürdürülebilirlik Kavramı ve Tarihsel Süreci

Artan dünya nüfusu, değişen coğrafyalar ve gelişen teknoloji ile sanayileşmenin bir etkisi olarak sürdürülebilirlik; yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde birçok araştırmacının, uygulayıcının ve devlet kurumlarının dikkatini çekerek (Munier, 2005, s.1) yönetim, planlama, ekonomi gibi birçok alanda uygulandığı için birçok anlam yüklenen kompleks ve bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Young ve Dhanda, 2013, s.2).

Sürdürülebilirliğin tam olarak açıklanması hususunda Swarbrooke (1999, s.6) aşağıdaki 7 ana konuya dikkat çekmiştir:

- Birey refahını iyileştirmede ekonomik büyümenin rolü
- Birey nüfusundaki artışın etkisi ve önemi
- Büyümede çevresel sınırların etkili varlığı
- Ekonomik büyüme ve teknik yenilikler aracılığıyla insan yapımı kaynaklar ile doğal kaynakların yenilenebilmesi

- Kritik ve yenilebilir olmaktan uzak çeşitli bileşenleri olan doğal kaynak tabanlarının farklı yorumlanması

- Ekonomik büyümenin sebep olduğu istenmeyen çevresel etkilerde çevresel etki değerlendirmesi ve çevresel denetim gibi yönetim tarzlarını içeren teknolojinin yeteneği

- Doğal dünyaya atıf yaparak insan dışı türlerin sahip olduğu haklar konusunda değerlerin anlaşılması

- Ekosistemlerin ne derecede benimsenmesi gerekliliği ve ekosistemlerin işlevsel bütünlüğünün sürdürülmesinin önemi (Swarbrooke,1999, s.6)

Bu hususla literatürde bulunan bazı sürdürülebilirlik kavramına ait tanımlamalar aşağıda verilmiştir.

Hoyar (2000); sürdürülebilirliği, çevrenin veya sürdürülebilir herhangi bir sistemin ana kaynaklarının tamamen tüketilmeden ve bozulmadan devam ettirileme kabiliyeti olarak tanımlamıştır.

Bir başka tanım olarak sürdürülebilirlik; sistemsel dengelerin korunarak devamlılığı ve daimî olma yeteneği olarak tanımlamıştır (Ural, 2013, s.55).

Goodland (1995) ise sürdürülebilirliği; insanın, ihtiyaçları doğrultusunda tükettiği hammadde kaynaklarını koruyarak sosyal refahını arttırmaya yönelik faaliyetleri olarak açıklamıştır.

Mowforth ve Munt (1998, s.11); bugünkü nesillerin ihtiyaçlarını karşılarken sonraki nesillerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmaları olarak sürdürülebilirliği ele almıştır.

Mercan (2010, s.7) ise; organizasyonların, ekonomilerini geliştirmek ve devamlılıklarını sağlamak amacıyla yürüttükleri faaliyetlere ek olarak ait oldukları çevrelerini de koruyarak geliştirmeleri olarak sürdürülebilirliği açıklamıştır.

Garrod (1998) e göre ise; sürdürülebilirlik, zamanla tüm dünya nüfusunun ortalama refahının artmasını ifade etmektedir.

Kebapçı Gedik (2010, s.1) sürdürülebilirliği, ekosistemlerdeki insan kaynaklı tahribatlar ile bu tahribatların etkilerinden dolayı insanların, sorunun temel sebebini bulmak ve çözüm üretmek amacıyla yürüttüğü faaliyetlerin sonucu olarak ortaya çıkan bir kavram ifadesi ile tanımlamıştır.

Uniamikogbo ve Amos (2016) ise sürdürülebilirliği;

“... (i) insanlar ve doğal sistemler arasında arzu edilen, sağlıklı ve dinamik denge, (ii) dünya ekosistemlerinin çeşitliliğini ve zenginliğini koruyan ekonomik canlılık ile fırsatları artıran

ve insanlar için yüksek bir yaşam kalitesi sunan politikalar, inanışlar ve en iyi uygulamalar, (iii) herkesin yaşamak isteyeceği geleceği açıklayan bir vizyon” olarak tanımlamıştır.

İnsanın tüketim faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ve çıkması beklenen olumsuz sonuçlar tam olarak önlenemiyorsa bile asgariye indirilmesi gerekmektedir (Erden, 1991, s.13). Bu kapsamda sürdürülebilirlik alanındaki ilk farkındalık çalışmaları insanoğlunun milyarlarca yıldır yaşamını devam ettirmek için etkileşim içinde bulunduğu çevrenin, sınırlı ve kıt kaynaklarını kullanması ve sonraki nesillere aktarırken yine insan kaynaklı doğal dengenin olumsuz yönde değişmesi ile sınırlı kaynakların tükenmesi gibi kaygılardan ötürü 20. yy. da raporlamalar ile başlamıştır. Bu duruma Chief Seattle “*Dünyamızı ebeveynlerimizden miras almıyoruz, onu çocuklarımızdan ödünç alıyoruz.*” sözleriyle dikkat çekmiştir. (Munier, 2005, s.1).

Sürdürülebilirlik kavramını değerlendirmek üzere yapılan ilk çalışmalara Meadows ve Meadows’ un, kaynakların sınırlı kapasitesinin kullanımı ile büyümeye yönelik sınırları ön plana çıkaran “Limits to Growth” (1972) adlı eseri öncülük etmiştir (Jennings, 2011, s.223). Bu rapor, yer verdiği model yaklaşımının sonuçları ile ilgili tüm eleştirilere rağmen, küresel düzeyde sistemsel ilişkilerin sürdürülebilirliği üzerine bir tartışmanın da başlangıç noktası olmayı başarmıştır (Zink, Steimle, Fischer 2008, s.5).

1972 yılında Roma Kulübü’nün yayınladığı “Büyümenin Sınırları” adlı raporda ekonomi ve doğal çevrenin etkileşim içinde olduğu dolayısıyla nüfus artışı, sanayileşme, kaynakların tüketimleri hususlarının da aynı ivme ile devam etmesi halinde dünyadaki büyümenin sınırlarına ulaşılacağı savunulmuştur (Yıkılmaz, 2011, s.12).

1980 yılında “sürdürülebilir kalkınma” kavramlarını içeren Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynaklar Koruma Birliği (IUCN), Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından yapılmıştır (Jennings, 2011, s.223). Böylece 1970’lerde başlayan sürdürülebilirlik süreci çevreyi koruma kaygısıyla beraber ilk çevresel raporları da bünyesine katmıştır (Lin, Chang ve Chang 2014, s.30).

Daha sonra, 1987’de, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED)’nda “Ortak Geleceğimiz” olarak bilinen Brundtland Raporu sunularak sürdürülebilir kalkınmanın “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılayan bir gelişme” olduğunu savunulmuştur (Steinebach vd., 2009, s.9). Sunulan bu rapor yakın yıllarda insanın çevre konusunda farkındalık yaratarak dünya görüşünün nasıl değiştiğinin bir kanıtıdır (Kışlalıoğlu ve Berkes, 1993, s.73). Sürdürülebilirliğin tanımı ve amacı konusunda belirsizlikler olmasına rağmen birçok

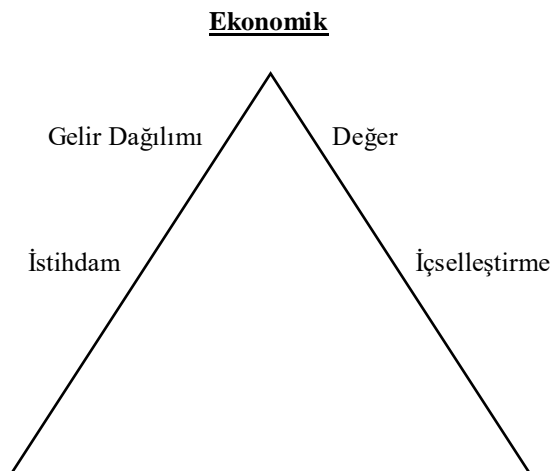

organizasyon ayrı ayrı kurumsal sürdürülebilirlik raporları hazırlayıp yayınlamaya başlamıştır (Lin, Chang ve Chang, 2014, s.30). Bunlardan birisi de 1992'de Rio Zirvesi'nde Gündem 21 olarak adlandırılmış ve sürdürülebilirliğin amaçları teyit edilerek önemi vurgulanmıştır (Steinebach, 2009, s.9). Brundtland Raporu ve Rio Zirvesi sonucunda, sürdürülebilir kullanım ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarının tartışmaları “sürdürülebilirlik” ifadesinin ortak nokta olarak kullanılması ile son bulmuştur. Bu kavramların farklı söylemler olduğu bilirse de sürdürülebilirliğe hizmet ettiği kabul edilmiştir. Ancak, söz konusu sürdürülebilirlik kavramı tanımlanabilir olsa da ulaşılabilir olup olmadığına ve özellikle turizm, eğlence ve rekreasyon organizasyonlarının sürdürülebilirlik ilkelerini destekleyip destekleyemeyeceğine yönelik soru işareti içeren söylemler tartışma konusu olmuştur (Jennings, 2011, s.223).

1997' de Elkington, sosyal ve çevresel etkilere ilaveten ekonomik etki raporlarının da dahil olduğu Triple Bottom Line (TBL)' ı geliştirdi. Elkington'un geliştirdiği TBL modelini uygulayan kurum ve kuruluşların, ekonomik olarak zararlarını en aza indirmeleri ve topluma fayda sağlanabilecek konuları kendi açılarından daha sağlıklı ele almaları amaçlanmıştır (Lin, Chang ve Chang, 2014, s.30). Sürdürülebilirliğin bu üç önemli boyutu aşağıda incelenmiştir.

3.2. Sürdürülebilirliğin Boyutları

Sürdürülebilirlik kavramı incelendiğinde çevresel, sosyal ve ekonomik olmak üzere üç boyuttan meydana geldiği görülmektedir. Bu boyutlar incelendiğinde her biri sürdürülebilirliğe fayda sağlamakla birlikte boyutlar arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır ve bu yüzden sürdürülebilirlik kavramı ele alındığında bu boyutlar birbirinden ayrılmaksızın düşünülmelidir (Haris, 2000, s.5). Sürdürülebilirliğin boyutları arasındaki bu hassas dengeyi göstermek ve bu boyutların sürdürülebilirliğin üzerindeki öneminin eşit olduğunu açıklayabilmek adına Munasinghe (1993, s.2) tarafından aşağıdaki Şekil 3.1.'de yer alan bir döngü oluşturulmuştur.

<u>Sosyal</u>		<u>Çevresel</u>
Yoksulluk/Eşitlik	Yaygın Katılım	Doğal Kaynaklar
	Danışma	
	Çoğulculuk	

Şekil 3.1. *Sürdürülebilir Kalkınma Boyutları Arasındaki Denge İlişkisi (Munasinghe, 1993, s.2) Tarafından Uyarlanmıştır.*

3.2.1. Çevresel Sürdürülebilirlik

Çevre, insan ve diğer tüm canlıların birlikte doğanın ve doğadaki insan yapısı öğelerinin bir bütünü olarak tanımlanmaktadır (Altuğ, 1990, s.9). Bu bütünün bir parçası olarak insan doğada varoluşundan bu yana doğadan yararlanmış, doğayı işlemiş, bilgi birikimine ve teknik ilerlemeye paralel olarak doğaya hakim olmak için çabalamıştır. İnsanın doğada üstünlük kurmaya yönelik bu çabası, insan ile insanın içinde yaşadığı çevresi arasındaki dengeyi büyük ölçüde bozmuş ve insan uzun süre boyunca bozulan dengeden habersiz yaşamıştır (Keleş ve Hamamcı, 1993, s.13). Çevre koruma bilinci, 1970 ve 1980’lerde meydana gelen çevresel felaketler sonrasında önem kazanmış ve çevre koruma hakkında sunulan çevresel raporlamalar birçok sürdürülebilir raporlamının parçası olmuştur (Lin, Chang ve Chang 2014, s.30). Bu süreçte birçok farklı tanı konulmuş ve farklı çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Çevre koruma bilincinde sadece çevreye odaklanmak yanlış olacaktır. Bu hususta sürdürülebilir bir çevre için sosyal ve ekonomik problemlerin de göz ardı edilmeden çözüm önerilerine dahil edilmesi gerektiği fikri ön plana çıkmıştır (Koglin, 2009).

Elkington’un (1997) sürdürülebilirliğin alt boyutlarının birbirinden ayrı düşünülmemesi gerektiğini vurgulayarak oluşturduğu TBL modelinde çevresel sürdürülebilirlik, gelecek nesiller için çevresel kaynakları tehlikeye atmadan ihtiyaçların giderilmesi, (enerji kaynaklarının verimli kullanımı, sera ve gaz emisyonlarının azaltılması ve doğadaki ekolojik ayak izinin en aza indirilmesi) hususundaki uygulamalara katılmayı ifade etmektedir (Alhaddi, 2015).

Pratik açıdan bir sentez yapıldığında “çevresel sürdürülebilirlik” teorisi insan toplumunun biyofiziksel ortamın sınırları içerisinde yaşamalarını sağlayan bir planlama süreci önermektedir (Basiago, 1999). Sürdürülebilir çevre boyutunu inceleyen

çevrebilimciler, sürdürülebilirliği biyoçeşitlilik ve çevrebilimsel esneklik (ecological resilience) yönüyle değerlendirmiş ve sürdürülebilir bir çevre için insan hayatının devamlılığını sağlayan ve gerekli yaşam unsurlarını insanın hizmetine sunan doğal çevrenin nitelik ve niceliğine odaklanmıştır (Yeni, 2014). Daha basit bir açıklama ile sürdürülebilir çevre biyolojik ve fiziksel sistemlerin devamlılığına odaklanmıştır (Munasinghe, 1993, s.3).

Çevre milyarlarca yıl önce olduğu gibi günümüzde ve gelecekte de insanoğlunun yaşam alanı olacaktır. Bu nedenle sürdürülebilir bir çevre için çevre üzerinde bireysel ve toplumsal olarak olumlu veya olumsuz tüm hareketlerimiz yaşam alanımız olan çevrenin etkilenmesine yol açtığını ve açmaya devam edeceğini unutmamız gerekmektedir.

3.2.2. Sosyal Sürdürülebilirlik

Sosyal sürdürülebilirliğin içerisinde yer alan dört ana bileşenin korunması ve geliştirilmesi ile sağlanabileceği görüşü belirtilmiş olup bu dört ana bileşen aşağıda verilmiştir.

- **Uluslararası eşitlik:** Adil ticaret, tedarik zinciri yönetimi de dahil olmak üzere ülkeler arası gelir ve servet dağılımında eşitlik gibi konular,
- **İç sosyal iyileştirmeler:** İş hayatı dengesi önlemleri, çeşitlilik, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konular da dahil olmak üzere kadın-erkek ilişkisi, insan hakları, çalışan eğitimi, sağlık ve güvenlik önemleri ve iş güvenliği gibi konular,
- **Dış sosyal iyileştirmeler:** Gönüllü çalışma, diyalog ve katılım süreçleri gibi konular,
- **Şirket içi eşitlik:** Ücret politikası ve iş değerlendirme sistemleri gibi konular, sosyal sürdürülebilirliğin değerlendirilip iyileştirilmesi hususunda dikkate alınması gereken bileşenler olarak karşımıza çıkmaktadır (Langer, 2006, s.592).

3.2.3. Ekonomik Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirliğin bir diğer boyutu olan ekonomik sürdürülebilirlik organizasyonların yapısal ve ekonomik büyümesi ile organizasyonların gördükleri destekten ne derece etkilendiği inceler. Başka bir deyişle organizasyonların çevresindeki sistemlere ne kadar ekonomik değer sağlayacağına ve bunu nasıl teşvik edeceğine odaklanmaktadır (Uniamikogbo ve Amos, 2016). Ekonomik sürdürülebilirliğin bileşenleri; ekonomik yapı, üretim ve tüketim kalıpları olarak karşımıza çıkmaktadır

(Adams, 2006). Ekonomik olarak bir sistemin sürdürülebilirliğini sağlaması için üretilen mal ve hizmetlerin devamlılığının esas alınarak tarım ve endüstri sektörünün üretimine zarar veren sektörel dengesizliklerden kaçınması ve iç-dış borçlarının yönetilebilirliğini sağlaması gerekmektedir (Doğan, Seçme ve Akten, 2017).

3.3. Sporda Sürdürülebilirlik

Çoğu insan “spor” kavramını edindiği deneyimlere dayanarak açıklayabilir. Birçok kişi sporu; sağlık ve eğlence olarak görse de kimisi iş (profesyonel sporcular), kimisi istihdam (spor turizmi, spor kulüpleri, federasyonlar), kimisi de ticaret (spor pazarlama şirketleri) olarak görebilmektedir. Kapsamlı olarak “spor” kavramını açıklayacak olursak; bir rekreasyon, bir yarışma, bedensel ve fiziksel bir faaliyet olarak ifade edebiliriz. Farklı şekilde tanımlamalara rağmen spor insanlığın var oluşunda temel ihtiyaçlar için araç olurken günümüzde sosyal katılımı, sağlığı, bir işi veya bir eğlenceyi elde etmek için bir araç olabilmektedir. Birçok toplumda farklı olarak diğer sektörlerle oranla oldukça baskın bir etki hali olan spor, politikadan sanata, sinemadan iş dünyasına herkesin katılımcı olmaya başladığı ve gün geçtikçe popüleritesini arttırmayı başaran büyük bir endüstri olarak karşımıza çıkmaktadır (Ekmekçi, 2009, s.4; Katırcı, 2009, s.330). Sporun yaşam boyunca insanların her anısına yansımaları ve bununla beraber somut bir hal alması, sporun kitleler üzerindeki gücünü açık bir şekilde göstermektedir. Böylece spor, insan ve insan yaşamı ile ilgili birçok özelliğe tesir etmekte ve gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır (Atalay vd., 2015).

Çağımızda spor; psikolojik, fiziksel ve sosyolojik gelişimini tamamlamış nitelikli insanların yetişmesinde önemli bir etken olma boyutundan daha da ileriye giderek insan hayatını kolaylaştıran ve tamamlayıcı rol oynayan bir faktör olarak farklı boyutlar kazanmış durumdadır. İnsanlar için başlangıçta yoğun iş tempolarından kaçış veya bir oyun olarak benimsenen spor, zamanla sağlık, ekonomi, siyaset, uluslararası hukuk ve barış ve kültürel etkileşimler gibi birçok farklı disiplinlerde ve alanlarda kendine yer bulmuştur. Sahip olduğu bu dinamik karakteri sayesinde spor, farklı kitlelerin büyük çapta ilgisini çekmiştir. Bu bakımdan spor ve sportif organizasyonlarının sürdürülebilirliğini ele alınmak oldukça elzem görülmektedir (Koçak, Tuncel ve Tuncel, 2014; Yetim, 2008, s.196).

Dünya üzerinde hızlı tüketim neticesinde meydana gelen çevresel, sosyal ve ekonomik olumsuzluklar “sürdürülebilirlik” ve “sürdürülebilir gelişme” kavramlarını

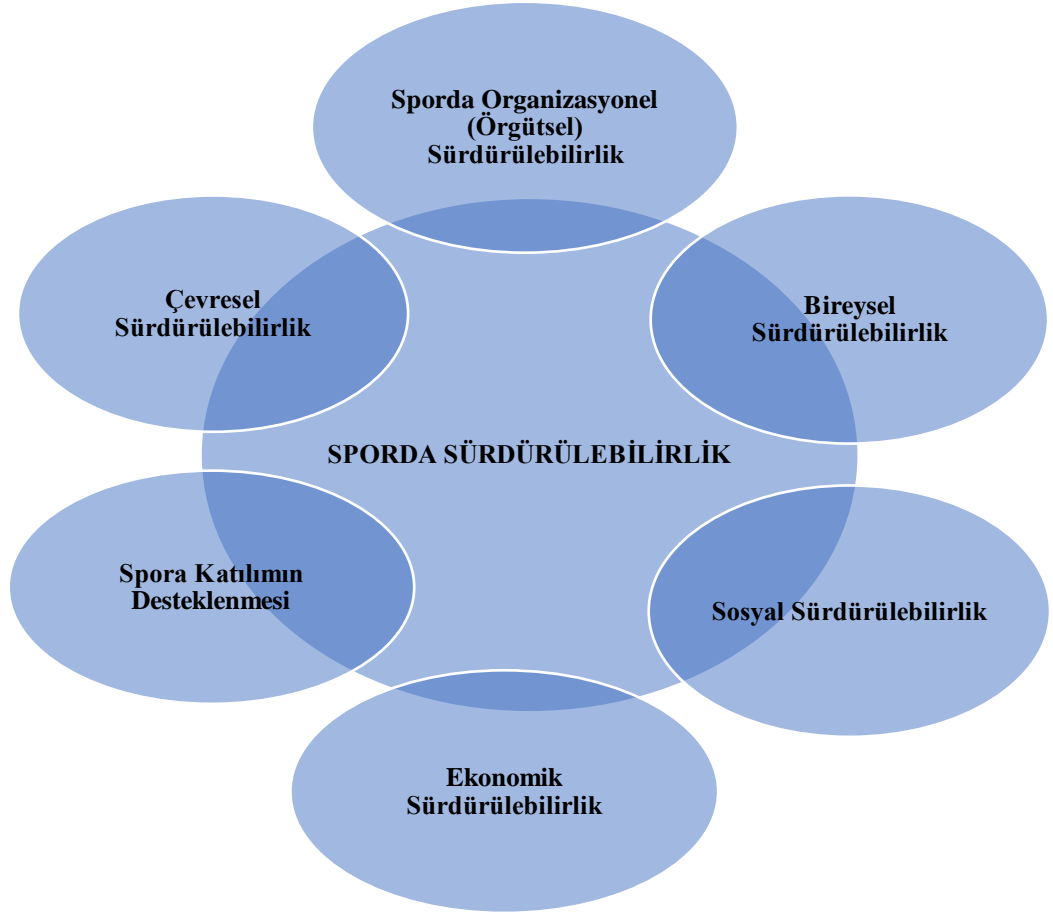
doğurmuş ve bu kavramlar çeşitli disiplinler ile ilişkilendirilerek meydana gelen sorunlara çözüm bulmak ve gelecekte daha olumlu sonuçlarla karşılaşılacak amaçlanmıştır. Bu yapılan çalışmalar da disiplinler arası bir alan olan spor bilimlerini farklı boyutları ile alakadar etmektedir. Sporun temel amaçları incelendiğinde hem sağlıklı bir yaşam hem de kişide sosyal, duygusal ve bilişsel birtakım gelişmeler sağlayarak nitelikli bir birey yaratma olduğu görülecektir. Bu yönüyle spor, sürdürülebilirliğin temel fikriyatı olan “günümüz ihtiyaçlarının gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerinin engellemeden karşılanması” hususuna doğrudan katkı sağlayacak bir alan görülmektedir. Çünkü spor çok yönlü, kapsamlı ve çeşitlilik gösteren bir disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır (Koçak, Tuncel ve Tuncel, 2014).

Sürdürülebilirliğin en temel amacı; insanların sosyal, fiziksel ve psikolojik olarak tüm gereksinimlerini gidermesi ve bunun neticesinde mutlu bir yaşam sürmesidir. Bu doğrultuda sporda sürdürülebilirliğin tanımı yapılacak olursa; spor tesislerinin ve alanlarının insan refahı, sağlığı, mutluluğu, psikolojik iyi oluşu ve daha nitelikli bir yaşam elde etmesi için kullanılması, işleyiş ve nitelik açısından nesiller boyu devamlılığı sağlanabilecek organizasyonların oluşturulması ve bunların tamamının yönetilmesi olarak açıklanabilir (Koçak, Tuncel ve Tuncel, 2014). Sporda sürdürülebilirlik sporun tamamlayıcı yaklaşım özelliğinden faydalanarak bütün sistemlerin etkili ve verimli olarak kullanılabilmesini gerektirir (Bossel, 1999, s.2).

Sporda sürdürülebilirliğin boyutlarının belirlenmesi üzerine yapılan çalışma sonucu Koçak, Tuncel ve Tuncel (2014) tarafından altı boyut belirlenmiştir.

3.3.1. Sporda Sürdürülebilirliğin Boyutları

Koçak, Tuncel ve Tuncel (2014), sporda sürdürülebilirliğin boyutları olarak; örgütsel, bireysel, sosyal, çevresel, ekonomik ve spora katılımın sürdürülebilirliğini ortaya koymuştur. Birçok disiplinle ilişkilendirilen sürdürülebilirlik kavramının diğer disiplinlerde sosyal, çevresel, ekonomik, bireysel ve örgütsel sürdürülebilirlik boyutlarına ek olarak spora özgü bir boyut olan “spora katılımın sürdürülebilirliği” göze çarpılmaktadır. Sporda sürdürülebilirliğin boyutları aşağıda yer alan Şekil 3.2.’ de ifade edilmektedir.

Şekil 3.2. *Sporda Sürdürülebilirliğin Boyutlarına Ait Model (Koçak, Tuncel ve Tuncel, 2014, s.118)*

3.3.1.1. Sporda Organizasyonel (Örgütsel) Sürdürülebilirlik

Sporun toplum içerisinde benimsenmesi ve yaygınlaştırılması için üzerine düşen görevleri yerine getirmekle mükellef olan tüm organizasyonların, sportif açıdan değişen ve gelişen koşulları göz önünde bulundurarak spor politikalarını ve uygulamalarını

kapsamlı bir şekilde ele aldığı ve koşullara uygun düzenlenmeleri gerçekleştirdiği süreci ifade etmektedir.

Sporda organizasyonel (örgütsel) sürdürülebilirlik aşağıda belirtilen beş alt boyuttan meydana gelmektedir:

- Başarılı bir spor politikasının oluşturulması,
- Kitle iletişim araçlarının önemi,
- Etik sorunların çözülmesi,
- Uluslararası arenada sportif başarı,
- Spor organizasyonlarının önemi (Koçak, Tuncel ve Tuncel, 2014).

3.3.1.2. Bireysel Sürdürülebilirlik

Sporda sürdürülebilirliğin ikinci boyutu olan bireysel sürdürülebilirlik, bireylerin sportif faaliyetlere katılımlarıyla; tutumlarında, yeteneklerinde ve/veya davranışlarında uzun vadede belirgin, olumlu ve kalıcı değişikliklerin meydana getirilmesini amaçlayan süreci ifade etmektedir.

Bireysel sürdürülebilirlik aşağıda yer alan altı alt boyuttan meydana gelmektedir:

- Olumlu tutum ve davranışlar oluşturulması,
- Kişilik gelişimi,
- Sağlığı koruma,
- Beceri öğrenimi,
- Yaşam kalitesinin artması,
- İş veriminin artması (Koçak, Tuncel ve Tuncel, 2014)

3.3.1.3. Sosyal Sürdürülebilirlik

Sporda sosyal sürdürülebilirlik boyutu ise, spor aracılığı ile toplumda bireylerin birbirlerinin haklarını gözeten, eşitlik ilkesinden hareketle ayrımcılığa maruz kalan grupları da bir bütün içerisine dahil ederek farkındalık yaratan davranış değişiklikleri meydana getirme ve spora katılım ile birlikte bireylerde duygusal yaşam kalitesini arttırmaya yönelik süreci ifade edilmektedir.

Sporda sosyal sürdürülebilirlik boyutu beş temel alt boyuttan oluşmaktadır:

- Spora katılımı fırsat eşitliği sağlama,
- Spor yoluyla toplumsal duyarlılığı artırma,

- Sporu insan ihtiyacı olarak algılama,
- Sosyal yaşamı iyileştirme,
- Spor kültürünün oluşturulması (Koçak, Tuncel ve Tuncel, 2014).

3.3.1.4. Ekonomik Sürdürülebilirlik

Sporda ekonomik sürdürülebilirlik boyutu ise, sporun sürdürülebilir bir hal alması için gerekli ekonomik değerlerin oluşturulması, geliştirilmesi ve gelecek nesiller için korunarak devamlılığının sağlanması olarak ifade edilmiştir.

Ekonomik sürdürülebilirlik boyutu altı alt boyuttan meydana gelmektedir:

- Turizm geliri,
- Spor yatırımları,
- Spor endüstrisinin gelişmesi,
- Spor alanında istihdamın artması,
- Ülke tanıtımı yapmak,
- Refah seviyesinin artmasıyla kitle sporunun gelişmesi (Koçak, Tuncel ve Tuncel, 2014).

3.3.1.5. Spora Katılımın Desteklenmesi

Toplum içerisindeki tüm bireylerin spora katılımının desteklenmesi ile sporun yaygın bir hal almasını sağlayıp toplumda bedenen ve ruhen sağlıklı, sosyal açıdan pozitif ve kalıcı davranış değişikliğine uğramış bireyler yaratma süreci olarak ifade edilmektedir.

Spora katılımın desteklenmesi boyutunda ise beş alt boyut yer almaktadır. Bunlar:

- Spor tesislerinin ihtiyacı karşılaması,
- Sporu yaygınlaştırma çalışmaları,
- Spor ve egzersiz yapma fırsatı,
- Spor tesislerine kolay ulaşım,
- Kitle sporunun özendirilmesidir (Koçak, Tuncel ve Tuncel, 2014).

3.3.1.6. Çevresel Sürdürülebilirlik

Sporda sürdürülebilirliğin altıncı ve son boyutu olarak çevresel sürdürülebilirlik, açık-kapalı spor alanlarında ve doğal çevrede sportif faaliyetlere katılım esnasında karşılaşılan mevcut çevresel sorunlar ile katılım sonrasında meydana gelebilecek çevresel

sorunlara çözüm önerileri sunarak önleyici, çevreyi koruyucu, iyileştirici, destekleyici faaliyetlerde bulunma süreci olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çevresel sürdürülebilirlik boyutunun beş alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar:

- Doğal yaşam alanlarının korunması,
- Spor ve rekreasyon tesislerinin etkisi,
- Atık yönetimi,
- Doğal çevrenin spor için öneminin algılanması,
- Çevresel denetimin artmasıdır (Koçak, Tuncel ve Tuncel, 2014).

4. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde; Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde boş zaman faaliyetlerine katılım sağlayan ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumlarının değerlendirilmesine yönelik veri toplama teknikleri, kullanılan araştırma modeli, araştırmada kullanılan evren ve örneklem, veri toplama aracı ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel analizlere yer verilmiştir.

4.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, araştırma amaçlarına uygun olarak tanımlayıcı (betimsel) araştırma modelinden yararlanılmış olup, betimsel araştırmalar bir konudaki herhangi bir durumu saptamayı hedefleyen araştırmalardır (Erdoğan, 1998, s.60). Dolayısıyla bu araştırmada ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik konusuna ilişkin tutumlarının değerlendirilmesinde betimsel araştırma modelinden yararlanılmıştır.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Çankırı ilinde bulunan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki boş zaman faaliyetlerine katılım sağlayan bireylerden oluşmaktadır. Tüm evrene ulaşmada kısıtları nedeniyle araştırmanın örneklemini Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki boş zaman faaliyetlerine katılım sağlayan 214 ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcısı oluşturmaktadır. Olasılıklı olmayana örnekleme yöntemlerinden biri olan kolayda örnekleme yoluyla seçilen Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki boş zaman faaliyetlerine katılan ve araştırmaya kayılmayı gönüllü olarak kabul eden 214 kişiye anketler dağıtılmış ve 205 anket değerlendirmeye alınmıştır. Dokuz anket eksik ya da hatalı doldurulması sebebiyle araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu bağlamda toplamda 205 kişi bu araştırmanın örnekleminde yer almıştır.

4.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Araştırmada, Çankırı ilinde bulunan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki boş zaman faaliyetlerine katılım sağlayan bireylerin, sporda sürdürülebilirlik konusuna dair bakış açılarının ortaya konabilmesi için literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Literatür taramasının ardından veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Veri toplamı işlemi, araştırmacı tarafından 2018 yılı Mart ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir.

Hazırlanan anket formunun birinci bölümünde; boş zaman katılımcılarının katıldıkları etkinliklere göre “ciddi” ve “kayıtsız” olarak sınıflandırılması için Akyıldız (2013) tarafından geliştirilen Ciddi ve Kayıtsız Boş Zaman (CKBZ) Ölçeği'nin ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarını sınıflandırma aracı olarak ölçeğin ilk bölümü kullanılmıştır. Katılımcı, ölçekte yapılan tanım ve örnek ışığında kendisini ciddi bir boş zaman katılımcısı olarak görüyorsa “evet”, görmüyorsa “hayır” seçeneği işaretleyerek, katıldığı boş zaman faaliyetini yazması istenmiştir.

Anket formunun ikinci bölümünde ise; ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik konusuna yönelik tutumlarını ortaya koyabilmek amacıyla Koçak (2015) tarafından geliştirilen; 23'ü olumlu 12'si olumsuz olmak üzere 35 madde ve 6 boyuttan meydana gelen ve ifadelerin 5'li Likert tipi (1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum) ile derecelendirildiği Sporda Sürdürülebilirlik Ölçeği (SSÖ) kullanılmıştır. Ölçek sosyal, bireysel, katılım, ekonomik, organizasyonel ve çevresel sürdürülebilirlik olarak altı alt boyuttan oluşmaktadır.

Anket formunun üçüncü ve son bölümünde ise; ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının demografik özellikleri ve Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde katılım sağlanan kurs ya da etkinliğe yönelik toplam 8 adet soru sorulmuştur. Araştırma amaçlarına uygun olarak hazırlanan anket formu ekte (Ek 1) verilmiştir.

Anket formu hazırlandıktan sonra katılımcılara yüz yüze olmak üzere toplam 214 adet anket formu uygulanmıştır. Ancak 9 adet anket eksik ya da hatalı doldurulması sebebiyle araştırma kapsamı dışında bırakılmış ve 205 adet anket araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Daha sonra uygulanan anket formları belirlenen kodlar doğrultusunda “IBM SPSS Statistics 20” programının veri giriş kısmına girilmiştir.

4.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi bilgisayar ortamında IBM SPSS Statistics 20 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Tanımlayıcı veri analizinde; frekans, yüzde, ortalama, standart sapma analizlerinden yararlanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veri seti için normallik testleri yapılmıştır. Buna göre, merkezi eğilim ölçüleri, çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanmıştır. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1 ile +1 sınırları içerisinde kaldığı ve dağılımın normal olduğu ortaya çıkmıştır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010: s.16).

Boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe yönelik tutumlarının farklılaşma durumunu ortaya koymak amacı ile T testi ve Oneway ANOVA kullanılmış ve farklılık ifade eden grupları tespit etmek için ise Post Hoc Testlerden yararlanılmıştır.

Verilerin analiz sonuçları değerlendirilirken $p < 0.05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Verilerin güvenilirliği istatistiksel yolla analiz edilmiş, 35 ifadeden oluşan sporda sürdürülebilirlik ölçeğinin güvenilirliğinin analizi için Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı kullanılarak hesaplanmıştır. Ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının demografik özelliklerine göre sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumlarına yönelik farklılıkların test edilmesinde T-testi ve ANOVA analizlerinden yararlanılmıştır.

5. BULGULAR

Bu bölümde boş zaman katılımcılarının demografik özellikleri, boş zamana katılım düzeyleri (ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcısı) ve sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumların demografik özelliklere ve boş zaman katılım düzeyine göre farklılaşma durumları incelenmiştir. Araştırmanın genel bulguları olarak edinilen bu sonuçlar, konuya ilişkin tablolar ve yorumlarla değerlendirilmiştir.

5.1. Boş Zaman Katılımcılarının Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerinin belirlenebilmesi amacıyla katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durumu, aylık ortalama hane geliri ve mesleği sorulmuş ve aşağıdaki tabloda (Tablo 5.1) özetlenmiştir.

Tablo 5.1. incelendiğinde araştırmaya katılanların % 60.5' i erkek, % 39.5'i ise kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Buna göre araştırmaya katılanların cinsiyete göre dağılımlarında erkek katılımcıların daha baskın olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların yaş durumlarına bakıldığında, en büyük bölümünü % 44.9 ile 19-24 yaş grubunda yer alan katılımcılar oluşturmaktadır. Bu oranı %38 ile 18 yaş veya altı grubu takip etmektedir. Katılımcıların % 8.8' i 30 yaş veya üstü grubunu oluştururken, katılımcılar içerisinde % 8.3 ile en küçük orana sahip yaş grubu ise 25-29 yaş grubudur. Ankete katılan bireylerin eğitim durumları incelendiğinde, % 51.2 ile önlisans veya daha yüksek seviyede eğitim görenlerin en büyük orana sahip olduğu görülmektedir. Bu oranı % 39.5 ile lise eğitimi gören katılımcılar takip ederken, katılımcılar arasında en küçük oran %9.3 ile ortaokul veya daha düşük seviyede eğitim görenler olmuştur. Araştırmaya

katılan bireylerin medeni durumuna bakıldığında, bekar olan katılımcıların % 90.2 ile daha baskın olduğu görülmektedir. Ankete katılan bireylerin aylık ortalama hane geliri incelendiğinde ise en büyük oran % 30.7 ile 3001-4000 TL aylık ortalama gelire sahip olanlardır. Diğer katılımcıların gelir düzeylerinin ise dengeli bir şekilde dağılım gösterdiği görülmektedir. Son olarak araştırmaya katılan bireylerin meslek grupları incelendiğinde katılımcıların % 85.4'ünün öğrenci, % 14.6'sının ise meslek sahibi olduğu görülmektedir.

Tablo 5.1. Boş zaman katılımcılarının demografik özellikleri

	<i>Sıklık</i>	<i>%</i>		<i>Sıklık</i>	<i>%</i>
<u>Cinsiyet</u>			<u>Medeni Durum</u>		
Erkek	124	60.5	Evli	20	9.8
Kadın	81	39.5	Bekar	185	90.2
<u>Yaş</u>			<u>Gelir</u>		
18 yaş veya altı	78	38	1000 TL veya altı	42	20.5
19-24 yaş	92	44.9	1001 - 2000TL	38	18.5
25 veya üstü	35	17.1	2001 – 3000TL	37	18
			3001 – 4000 TL	63	30.7
			4001 TL veya üstü	25	12.2
<u>Eğitim Durumu</u>			<u>Meslek</u>		
Ortaokul veya daha düşük	19	9.3	Öğrenci	175	85.4
Lise	81	39.5	Meslek sahibi	30	14.6
Önlisans veya yüksek	105	51.2			
<i>Toplam</i>	<i>205</i>	<i>100</i>		<i>205</i>	<i>100</i>

Araştırmaya katılan bireylerin katılım sağladıkları boş zaman etkinliğine göre, boş zamana katılım durumlarının belirlenmesi amacıyla hazırlanan sorulara verilen cevaplar doğrultusunda aşağıdaki Tablo 5.2. hazırlanmıştır. Tablo incelendiğinde araştırmaya katılım sağlayan toplam 205 boş zaman katılımcısının 113'ünün (% 55.1) ciddi boş zaman katılımcısı olduğu görülmektedir. Geriye kalan 92 katılımcı ise (% 44.9) kayıtsız boş zaman katılımcısı olarak görülmektedir. Araştırmaya katılım sağlayan bireylerin daha önce Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki boş zaman etkinliklerine

katılımlarıyla ilgili oranlara bakıldığında ise daha önce hiçbir boş zaman etkinliğine katılmayanların sayısı 67 (% 32.7), bilardo etkinliğine katılanların sayısı 40 (%20) olarak ortaya çıkmıştır. Ankete katılım sağlayan bireylerin daha önce Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesindeki boş zamana yönelik kurslara katılımlarıyla ilgili oranlar incelendiğinde ise daha önce hiçbir kursa katılmayanların sayısı 69 (% 33.7) iken, en çok katılım sağlanan kurs türü %9.2 oranla tiyatro olmuştur.

Tablo 5.2. *Boş zaman etkinliklerine katılım durumu*

	<i>Sıklık</i>	<i>%</i>		<i>Sıklık</i>	<i>%</i>
<i>Katılım Türü</i>			<i>Kursa Katılım</i>		
Ciddi boş zaman	113	55.1	Katılmadım	69	33.7
Kayıtsız boş zaman	92	44.9	Bağlama	7	3.4
			Gitar	15	7.3
<i>Etkinliğe Katılım</i>			İngilizce	7	3.4
Katılmadım	67	32.7	İşaret dili	10	4.9
Bilardo	41	20	Ebru sanatı	9	4.4
Satranç	16	7.8	Rölyef sanatı	12	5.9
Konferans	30	14.6	Karakalem	5	2.4
Masa tenisi	9	4.4	Tiyatro	19	9.3
Kitap okuma	30	14.6	Diksiyon	15	7.3
Önemli gün ve haftalar etkinliği	9	4.4	İlkyardım	1	0.5
Diğer	3	1.5	Diğer	36	17.6
<i>Toplam</i>	<i>205</i>	<i>100</i>		<i>205</i>	<i>100</i>

5.2. Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik İfadelerine Ait Değerlendirmeleri

Aşağıda yer alan Tablo 5.3'te Sporda Sürdürülebilirlik Ölçeği'ne ait ifadelerin ortalamaları görülmektedir. Katılımcılar en çok 4.56 ortalamaıyla “Doğada yapılan sportif aktivitelerde yaban hayat ve doğal yaşam alanları her zaman korunmalıdır.” ifadesine katılırken, en az 1.68 ortalamaıyla “Sportif organizasyonlarla ülke tanıtımı yapmak mümkün değildir.” ifadesine katılmamışlardır.

Tablo 5.3. *Ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ait değerlendirmeleri*

Sporda Sürdürülebilirlik İfadeleri	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Doğada yapılan sportif aktivitelerde yaban hayat ve doğal yaşam alanları her zaman korunmalıdır.	4.5610	0.74914
Tüm insanların sportif etkinliklere katılma hakkı vardır.	4.5463	0.76955
Spor tesisleri, içinde yer aldıkları bölgenin karakteristik özelliklerine uyum göstermeli ve doğal yaşam alanlarına zarar vermemelidir.	4.5171	0.74489
Spora katılım bireylerin becerilerini geliştirir.	4.4780	0.67574
Spor ve egzersiz ile sosyal çevre oluşturulur. *	4.4341	0.90846
Sporu yöneten kurumların başarısı spora katılım oranını artırır.	4.4049	0.67662
Toplumda sağlıklı yaşam bilincinin artması spora katılımı olumlu etkiler.	4.4000	0.60715
Spor alanlarının kullanılabilirliği spora katılımı artırır.	4.4000	0.69733
Spor ve egzersiz yapmanın toplumsal bir ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. *	4.3854	1.08138
Beden eğitimi ve spor, çevresel duyarlılığı artırır.	4.3512	0.73000
Spor kişilik gelişimi için önemlidir.	4.3366	0.84533
Büyük spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmak, kentsel gelişim fırsatı sağlar.	4.3366	0.87385
Sporun günlük yaşamımızda önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum. *	4.3317	1.06973
Toplumda refah seviyesinin artmasının spor endüstrisinin gelişmesine katkı sağlayacağını düşünüyorum. *	4.3268	1.05045
Sporun yaşam kalitesini arttırdığına inanıyorum. *	4.2585	1.09656
Sporun gelişmesi için uluslararası katılımlı spor organizasyonlarının gerekli olduğunu düşünüyorum. *	4.2488	1.04860
Bir ülkede spor kültürünün yerleştirilmesi başarılı bir spor örgütlenmesine bağlıdır.	4.2341	0.70974
Spor, yaşamın her alanında olumlu tutum ve davranışların oluşmasına yardımcı olur.	4.2195	0.75771
Sporu yaygınlaştırma çalışmaları, devletin sorumluluklarından birisidir.	4.2098	0.81644
Spor endüstrisinin geleceği için ülkemizin prestijli spor organizasyonlarına ev sahipliği yapması gerektiğine inanıyorum.	4.2049	0.75859
Olumlu etkilerinden dolayı spor ya da egzersiz yapmayı düşünürüm.	4.2000	0.81289

Büyük spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmak, ülke ekonomisini zarara uğratmaktadır.	4.1902	1.07462
Beden eğitimi ve spor eğitimi bireylerin toplumsal olaylara karşı daha duyarlı olmalarını sağlar.	4.1707	0.73772
Spor, sosyal sorumluluk projelerinde (yaşlılar, engelliler, çocuklar vb.) araç olarak kullanılabilir.	4.1366	0.96552
Spor yapan kişi sayısının artması toplumsal şiddet olaylarının önüne geçer.	4.1024	0.94155
Sporla devamlılığın sağlanabilmesi iyi eğitilmiş ve başarılı spor yöneticilerinin yetiştirilmesine bağlıdır.	4.1024	0.80698
Spor ve rekreasyon alanları oluşturmada amaç sosyal yaşam olanaklarını geliştirmektir.	4.0976	0.90762
İçinde bulunduğum sosyal çevrede sporun önemli bir yerinin olduğunu düşünüyorum. *	4.0780	1.12623
Bireyde herhangi bir sağlık problemi yoksa spor yapmanın zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.	4.0049	1.33394
Spora ya da egzersize devam etmede spor tesislerine kolay ulaşabilmek önemlidir.	3.9902	0.90201
Farklı sosyo-ekonomik kesime uygun spor fırsatları yaratmak mümkündür. *	3.9171	1.11933
Spor faaliyetlerini yeni iş fırsatları sağladığı için destekliyorum.	3.8390	0.85660
Spor ve rekreasyon tesisleri doğal çevreye zarar vermektedir.	3.7951	1.25126
Spor alanında başarının artması toplumun her kesiminin beklentilerini karşılamaya bağlıdır.	3.7659	0.90954
Sportif organizasyonlarla ülke tanıtımı yapmak mümkün değildir.	1.6878	0.96003

*Ters ifade olarak sorulmuş ve analizde olumlu ifade olarak değiştirilmiştir.

(5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum) n=205

Toplam 35 ifadenin güvenilirliği Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı kullanılarak hesaplanmış ve .78 olarak bulunmuştur. Faktörlerin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları birinci faktör için .80, ikinci faktör için .78, üçüncü faktör için .78, dördüncü faktör için .76, beşinci faktör için .74, altıncı faktör için .71 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçeğe ve faktörlere ilişkin güvenilirliğin genel kabul sınırlarının (.70-.90) içinde olduğu ortaya çıkmıştır (Nunnally ve Bernstein, 1994'den akt.; Westhuizen ve Koekemoer, 2015).

5.3. Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Boş Zaman Katılım Düzeyine Göre Farklaşma Durumu

Sporda sürdürülebilirliğin boş zaman katılım düzeylerine (ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcıları) göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile T testi yapılmıştır. Tablo 5.4.'te görüldüğü gibi yapılan Bağımsız Örneklem T testi sonuçlarına göre “çevresel” olarak sürdürülebilirlik faktörünün, boş zaman katılım türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği ($t=2.453$; $p<0.05$) görülmektedir. Buna göre ciddi boş zaman katılımcılarının bu faktöre ilişkin ortalama puanı 4.39 iken, kayıtsız boş zaman katılımcılarının ortalaması 4.19'dur. Dolayısıyla ciddi boş zaman katılımcılarının, kayıtsız boş zaman katılımcılarına göre sporda “çevresel” sürdürülebilirlik konusunda daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir. Diğer faktörler ise boş zaman katılım türüne göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Tablo 5.4. *Sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin boş zaman katılım türüne göre farklılaşma durumu*

Faktörler	Katılım Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma	T	p
Sosyal	Ciddi	113	4.21	0.44	-.583	.56
	Kayıtsız	92	4.26	0.80		
Bireysel	Ciddi	113	4.29	0.46	1.076	.28
	Kayıtsız	92	4.21	0.63		
Katılım	Ciddi	113	4.29	0.41	.432	.66
	Kayıtsız	92	4.26	0.53		
Ekonomik	Ciddi	113	3.78	0.34	.843	.40
	Kayıtsız	92	3.73	0.46		
Örgütsel	Ciddi	113	4.07	0.55	-.220	.82
	Kayıtsız	92	4.09	0.63		
Çevresel	Ciddi	113	4.39	0.45	2.453	.01**
	Kayıtsız	92	4.19	0.66		

*p<0.05 **p<0.01 (5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.4. Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklaşma Durumu

Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile T testi yapılmıştır. Tablo 5.5'te görüldüğü gibi yapılan Bağımsız Örneklem T testi sonuçlarına göre, sosyal sürdürülebilirlik faktörü ($t=-.2001$; $p<0.05$) ve spora katılımın desteklenmesi faktörünün ($t=-1.979$; $p<0.05$) cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Buna göre ciddi boş zaman sınıfında yer alan kadınların sosyal sürdürülebilirlik konusuna ilişkin ortalama puanları 4.11 iken erkeklerin 4.28; kadınların katılım olarak isimlendirilen spora katılımın desteklenmesi konusuna ilişkin faktör ortalaması 4.20, erkeklerin ise 4.36 olarak ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla ciddi boş zaman katılımcısı olarak erkeklerin kadınlara göre sporda sosyal sürdürülebilirlik ve katılım faktörlerinde daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Diğer faktörlerin cinsiyete göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) ortaya çıkmıştır.

Tablo 5.5. *Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin cinsiyete göre farklılaşma durumu*

Faktörler	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	T	p
Sosyal	Kadın	50	4.11	0.43	-2.001	.04*
	Erkek	63	4.28	0.44		
Bireysel	Kadın	50	4.30	0.46	.066	.94
	Erkek	63	4.29	0.45		
Katılım	Kadın	50	4.20	0.36	-1.979	.050*
	Erkek	63	4.36	0.44		
Ekonomik	Kadın	50	3.77	0.31	-.259	.79
	Erkek	63	3.79	0.36		
Örgütsel	Kadın	50	4.06	0.48	-.337	.73
	Erkek	63	4.09	0.60		
Çevresel	Kadın	50	4.48	0.35	1.754	.82
	Erkek	63	4.32	0.51		

*p<0.05 **p<0.01 (5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.5. Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Medeni Duruma Göre Farklılaşma Durumu

Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin medeni duruma göre, istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile T testi yapılmıştır. Yapılan Bağımsız Örneklem T testi sonuçlarına göre aşağıda yer alan Tablo 5.6'da ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinde medeni duruma göre istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır (p>0.05).

Tablo 5.6. *Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin medeni duruma göre farklılaşma durumu*

Faktörler	Medeni Durum	N	Ortalama	Standart Sapma	T	p
Sosyal	Evli	12	4.23	0.34	.163	.87
	Bekar	101	4.20	0.46		
Bireysel	Evli	12	4.19	0.40	-.868	.38
	Bekar	101	4.31	0.46		
Katılım	Evli	12	4.30	0.33	.054	.97
	Bekar	101	4.29	0.42		
Ekonomik	Evli	12	3.87	0.28	.944	.34
	Bekar	101	3.77	0.35		
Örgütsel	Evli	12	3.95	0.25	-1.448	.15
	Bekar	101	4.09	0.57		
Çevresel	Evli	12	4.35	0.29	-.334	.73
	Bekar	101	4.40	0.47		

(5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.6. Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Mesleki Duruma Göre Farklılaşma Durumu

Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin mesleki duruma göre, istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile T testi yapılmıştır. Yapılan Bağımsız Örneklem T testi sonuçlarına göre (Tablo 5.7), ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktör ortalamalarının mesleki duruma göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır ($p>0.05$).

Tablo 5.7. *Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin mesleki duruma göre farklılaşma durumu*

Faktörler	Meslek	N	Ortalama	Standart Sapma	T	p
Sosyal	Öğrenci	95	4.20	0.45	-.491	.62
	Meslek Sahibi	18	4.25	0.44		
Bireysel	Öğrenci	95	4.33	0.47	1.752	.08
	Meslek Sahibi	18	4.12	0.34		
Katılım	Öğrenci	95	4.29	0.42	-.192	.84
	Meslek Sahibi	18	4.31	0.39		
Ekonomik	Öğrenci	95	3.76	0.35	-1.385	.16
	Meslek Sahibi	18	3.88	0.27		
Örgütsel	Öğrenci	95	4.08	0.57	.318	.75
	Meslek Sahibi	18	4.04	0.39		
Çevresel	Öğrenci	95	4.40	0.48	.492	.62
	Meslek Sahibi	18	4.34	0.31		

(5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.7. Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumu

Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin yaş gruplarına göre, istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile ANOVA testinden yararlanılmıştır. Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre (Tablo 5.8) sporda sürdürülebilirlik faktörlerinden sosyal sürdürülebilirlik faktörünün yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p < 0.05$) ortaya çıkmıştır. Yaş grupları arasındaki anlamlı farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testlerden (Levene Test; $p > 0.05$) Scheffe'e göre; 18 veya altı ile 19-24 yaş grubu (ortalama farkı=-0.34047) arasında sosyal sürdürülebilirlik faktör ortalamaları arasında anlamlı bir fark ($F=6.992$; $p < 0.05$) bulunmuştur. Buna göre; 19-24 yaş grubu katılımcıların, 18 yaş veya altı yaş grubu katılımcılarına göre sporda sosyal sürdürülebilirlik konusunda daha yüksek puana sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Diğer yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($p > 0.05$).

Sporda sürdürülebilirlik faktörlerinden örgütsel sürdürülebilirliğin yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği ($F=6.703$; $p < 0.05$) ortaya çıkmıştır. Yaş grupları

arasındaki anlamlı farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testlerden (Levene Test; $p>0.05$) Scheffe'e göre; 18 veya altı ile 19-24 yaş grupları (ortalama farkı=-0.41012) arasında anlamlı bir fark ($p<0.05$) bulunmuştur. Buna göre; 19-24 yaş grubu katılımcıların, 18 yaş veya altındaki yaş gruplarına göre sporda örgütsel sürdürülebilirlik konusunda daha yüksek puana sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Diğer yaş grupları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır ($p>0.05$).

Sporda sürdürülebilirlik faktörlerinden bireysel, katılım, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik faktörlerinin yaşa göre istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0.05$) ortaya çıkmıştır.

Tablo 5.8. *Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin yaş gruplarına göre farklılaşma durumu*

Faktörler	Yaş Grubu	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal	18 veya altı	37	4.01	0.45	6.992	.00**	(18 veya altı)- (19-24)
	19-24	53	4.35	0.40			
	25 veya üstü	23	4.18	0.42			
Bireysel	18 veya altı	37	4.37	0.50	2.185	.11	
	19-24	53	4.31	0.46			
	25 veya üstü	23	4.13	0.34			
Katılım	18 veya altı	37	4.18	0.47	1.987	.14	
	19-24	53	4.35	0.37			
	25 veya üstü	23	4.33	0.37			
Ekonomik	18 veya altı	37	3.69	0.29	1.869	.15	
	19-24	53	3.82	0.37			
	25 veya üstü	23	3.84	0.31			
Örgütsel	18 veya altı	37	3.84	0.57	6.703	.00**	(18 veya altı)- (19-24)
	19-24	53	4.25	0.53			
	25 veya üstü	23	4.05	0.39			
Çevresel	18 veya altı	37	4.45	0.55	.548	.58	
	19-24	53	4.37	0.44			
	25 veya üstü	23	4.34	0.28			

*p<0.05 **p<0.01 (5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.8. Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktör ortalamalarının eğitim durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile ANOVA testinden yararlanılmıştır. Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre (Tablo 5.9), sporda sürdürülebilirlik faktörlerinden örgütsel sürdürülebilirliğin eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği (F=7.358; p<0.05) ortaya çıkmıştır. Eğitim durumları arasındaki anlamlı farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testlerden (Levene Test; p>0.05) Scheffe'e göre; lise ile önlisans veya üstü eğitim durumları (ortalama farkı=-.39774) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre

önlisans veya daha yüksek eğitim seviyesine sahip olan katılımcılar, lise eğitim seviyesine sahip katılımcılara göre sporda örgütsel sürdürülebilirlik konusunda daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir. Diğer eğitim durumu grupları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır ($p>0.05$).

Sporda sürdürülebilirlik faktörlerinden sosyal, katılım, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik faktörlerinin eğitim durumuna göre istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0.05$) ortaya çıkmıştır.

Tablo 5.9. *Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin eğitim durumuna göre farklılaşma durumu*

Faktörler	Eğitim Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal	Ortaokul veya altı	11	4.20	0.51	2.135	.12	
	Lise	39	4.09	0.41			
	Önlisans veya üstü	63	4.28	0.44			
Bireysel	Ortaokul veya altı	11	4.59	0.34	2.800	.06	
	Lise	39	4.30	0.47			
	Önlisans veya üstü	63	4.24	0.45			
Katılım	Ortaokul veya altı	11	4.30	0.18	.813	.44	
	Lise	39	4.22	0.49			
	Önlisans veya üstü	63	4.33	0.39			
Ekonomik	Ortaokul veya altı	11	3.72	0.34	.185	.83	
	Lise	39	3.78	0.29			
	Önlisans veya üstü	63	3.79	0.37			
Örgütsel	Ortaokul veya altı	11	4.20	0.45	7.358	.00**	(Lise)- (Önlisans veya üstü)
	Lise	39	3.82	0.55			
	Önlisans veya üstü	63	4.21	0.51			
Çevresel	Ortaokul veya altı	11	4.45	0.40	.206	.20	
	Lise	39	4.41	0.52			
	Önlisans veya üstü	63	4.37	0.43			

* $p<0.05$ ** $p<0.0$ (5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.9. Ciddi Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Aylık Ortalama Gelire Göre Farklılaşma Durumu

Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin aylık ortalama gelir durumuna göre, istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile ANOVA testinden yararlanılmıştır. Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre; aşağıda yer alan Tablo 5.10'da görüldüğü gibi, ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sosyal sürdürülebilirlik faktörünün aylık ortalama gelir durumuna göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık ($F=2.773$; $p<0.05$) gösterdiği, ancak Scheffe'e (Levene Test; $p>0.05$) göre aylık ortalama gelir durumları arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmadığı tespit edilmiştir. Diğer faktör ortalamalarının aylık ortalama gelir durumuna göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır ($p>0.05$).

Tablo 5.10. *Ciddi boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin aylık ortalama gelir durumuna göre farklılaşma durumu*

Faktörler	Aylık Gelir	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Sosyal	1000 TL veya altı	20	3.96	0.75	2.773	.03*
	1001-2000 TL	26	4.20	0.38		
	2001-3000 TL	22	4.17	0.33		
	3001-4000 TL	32	4.32	0.27		
	4001 TL veya üstü	13	4.40	0.31		
Bireysel	1000 TL veya altı	20	4.30	0.61	2.158	.07
	1001-2000 TL	26	4.50	0.42		
	2001-3000 TL	22	4.31	0.37		
	3001-4000 TL	32	4.17	0.39		
	4001 TL veya üstü	13	4.17	0.46		
Katılım	1000 TL veya altı	20	4.34	0.44	.897	.46
	1001-2000 TL	26	4.37	0.37		
	2001-3000 TL	22	4.26	0.27		
	3001-4000 TL	32	4.28	0.36		
	4001 TL veya üstü	13	4.12	0.69		
Ekonomik	1000 TL veya altı	20	3.72	0.51	.754	.55
	1001-2000 TL	26	3.81	0.36		
	2001-3000 TL	22	3.71	0.25		
	3001-4000 TL	32	3.80	0.25		
	4001 TL veya üstü	13	3.89	0.31		
Örgütsel	1000 TL veya altı	20	4.15	0.66	.134	.96
	1001-2000 TL	26	4.03	0.55		
	2001-3000 TL	22	4.09	0.41		
	3001-4000 TL	32	4.07	0.52		
	4001 TL veya üstü	13	4.03	0.68		
Çevresel	1000 TL veya altı	20	4.40	0.47	.669	.61
	1001-2000 TL	26	4.46	0.53		
	2001-3000 TL	22	4.42	0.33		
	3001-4000 TL	32	4.39	0.29		
	4001 TL veya üstü	13	4.21	0.73		

*p<0.05 **p<0.0 (5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.10. Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklaşma Durumu

Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktör ortalamalarının cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile T testi yapılmıştır. Tablo 5.11’de görüldüğü gibi yapılan Bağımsız Örneklem T testi sonuçlarına göre; kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktör ortalamalarının cinsiyete göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır (p>0.05).

Tablo 5.11. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin cinsiyete göre farklılaşma durumu

Faktörler	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	T	p
Sosyal	Kadın	31	4.11	0.57	-1.236	.22
	Erkek	61	4.33	0.89		
Bireysel	Kadın	31	4.06	0.71	-1.570	.12
	Erkek	61	4.28	0.58		
Katılım	Kadın	31	4.19	0.49	-.920	.36
	Erkek	61	4.30	0.55		
Ekonomik	Kadın	31	3.60	0.47	-1.957	.053
	Erkek	61	3.80	0.44		
Örgütsel	Kadın	31	3.98	0.66	-1.240	.21
	Erkek	61	4.15	0.60		
Çevresel	Kadın	31	4.03	0.66	-1.695	.09
	Erkek	61	4.27	0.65		

(5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.11. Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Medeni Duruma Göre Farklaşma Durumu

Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin medeni duruma göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile T testi yapılmıştır. Yapılan Bağımsız Örneklem T testi sonuçlarına göre aşağıda yer alan Tablo 5.12’de kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktör

ortalamalarının medeni duruma göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır ($p>0.05$).

Tablo 5.12. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin medeni duruma göre farklılaşma durumu

Faktörler	Medeni Durum	N	Ortalama	Standart Sapma	T	p
Sosyal	Evli	8	4.02	0.65	-.865	.38
	Bekar	84	4.28	0.81		
Bireysel	Evli	8	4.08	0.81	-.578	.56
	Bekar	84	4.22	0.62		
Katılım	Evli	8	4.32	0.56	.331	.74
	Bekar	84	4.25	0.53		
Ekonomik	Evli	8	3.64	0.55	-.586	.55
	Bekar	84	3.74	0.45		
Örgütsel	Evli	8	3.81	0.91	-1.347	.18
	Bekar	84	4.12	0.59		
Çevresel	Evli	8	4.06	0.53	-.590	.55
	Bekar	84	4.20	0.67		

(5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.12. Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Mesleki Duruma Göre Farklılaşma Durumu

Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktör ortalamalarının mesleki duruma göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile T testi uygulanmıştır. Yapılan Bağımsız Örneklem T testi sonuçlarına göre Tablo 5.13'te görüldüğü gibi kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktör ortalamalarının mesleki duruma göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır ($p>0.05$).

Tablo 5.13. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin meslek durumuna göre farklılaşma durumu

Faktörler	Meslek	N	Ortalama	Standart Sapma	T	p
Sosyal	Öğrenci	80	4.30	0.83	1.176	.24
	Meslek Sahibi	12	4.00	0.51		
Bireysel	Öğrenci	80	4.24	0.61	1.324	.18
	Meslek Sahibi	12	3.98	0.77		
Katılım	Öğrenci	80	4.31	0.45	1.415	.18
	Meslek Sahibi	12	3.95	0.87		
Ekonomik	Öğrenci	80	3.76	0.42	1.173	.26
	Meslek Sahibi	12	3.54	0.64		
Örgütsel	Öğrenci	80	4.16	0.51	1.581	.14
	Meslek Sahibi	12	3.66	1.06		
Çevresel	Öğrenci	80	4.27	0.60	1.283	.22
	Meslek Sahibi	12	3.87	0.96		

(5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.13. Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumu

Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktör ortalamalarının yaş gruplarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile ANOVA testinden yararlanılmıştır. Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre (Tablo 5.14) kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktör ortalamalarının yaş gruplarına göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır ($p>0.05$).

Tablo 5.14. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin yaş gruplarına göre farklılaşma durumu

Faktörler	Yaş Grubu	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Sosyal	18 veya altı	41	4.37	1.02	.768	.46
	19-24	39	4.20	0.58		
	25 veya üstü	12	4.08	0.52		
Bireysel	18 veya altı	41	4.26	0.58	.408	.66
	19-24	39	4.19	0.64		
	25 veya üstü	12	4.08	0.78		
Katılım	18 veya altı	41	4.31	0.41	1.981	.14
	19-24	39	4.30	0.48		
	25 veya üstü	12	3.98	0.89		
Ekonomik	18 veya altı	41	3.77	0.43	.594	.55
	19-24	39	3.73	0.41		
	25 veya üstü	12	3.61	0.66		
Örgütsel	18 veya altı	41	4.15	0.55	1.444	.24
	19-24	39	4.12	0.53		
	25 veya üstü	12	3.81	1.04		
Çevresel	18 veya altı	41	4.28	0.61	1.757	.17
	19-24	39	4.20	0.57		
	25 veya üstü	12	3.87	1.01		

(5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.14. Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin eğitim durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile ANOVA testinden yararlanılmıştır. Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre (Tablo 5.15) kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinden bireysel sürdürülebilirlik faktörünün eğitim durumuna göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($F=3.801$; $p<0.05$). Eğitim durumları arasındaki anlamlı farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testlerden (Levene Test; $p>0.05$) Scheffe'e göre; ortaokul veya altı ile lise eğitim durumları

(ortalama farkı=-.64966) arasında, ortaokul veya altı ile önlisans veya üstü eğitim durumları (ortalama farkı=-.60204) arasında anlamlı bir fark ($p<0.05$) olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre ortaokul veya daha düşük eğitim seviyesine sahip olan katılımcıların, lise ve önlisans veya daha yüksek eğitim seviyelerine sahip olan katılımcılara göre sporda bireysel sürdürülebilirlik konusunda daha düşük puana sahip oldukları ortaya çıkmaktadır.

Sporda sürdürülebilirlik faktörlerinden katılım, sosyal, ekonomik, örgütsel ve çevresel sürdürülebilirlik faktörlerinin kayıtsız boş zaman katılımcılarında eğitim durumuna göre istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir.

Tablo 5.15. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin eğitim durumuna göre farklılaşma durumu

Faktörler	Eğitim Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal	Ortaokul veya altı	8	3.94	0.21	.886	.41	
	Lise	42	4.34	1.03			
	Önlisans veya üstü	42	4.23	0.56			
Bireysel	Ortaokul veya altı	8	3.64	0.83	3.801	.02*	(Ortaokul veya altı)-(Lise) (Ortaokul veya altı)-(Önlisans veya üstü)
	Lise	42	4.29	0.56			
	Önlisans veya üstü	42	4.24	0.62			
Katılım	Ortaokul veya altı	8	3.95	0.53	1.644	.19	
	Lise	42	4.31	0.43			
	Önlisans veya üstü	42	4.27	0.60			
Ekonomik	Ortaokul veya altı	8	3.54	0.53	.851	.43	
	Lise	42	3.77	0.45			
	Önlisans veya üstü	42	3.73	0.45			
Örgütsel	Ortaokul veya altı	8	3.84	0.96	.754	.47	
	Lise	42	4.10	0.60			
	Önlisans veya üstü	42	4.14	0.58			
Çevresel	Ortaokul veya altı	8	4.15	0.81	.313	.73	
	Lise	42	4.25	0.62			
	Önlisans veya üstü	42	4.14	0.68			

* $p<0.05$ ** $p<0.01$ (5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.15. Kayıtsız Boş Zaman Katılımcılarının Sporda Sürdürülebilirlik Faktör Ortalamalarının Aylık Ortalama Gelire Göre Farklılaşma Durumu

Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörler ortalamalarının aylık ortalama gelir durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacı ile ANOVA testinden yararlanılmıştır. Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre (Tablo 5.16), kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktör ortalamalarının aylık ortalama gelir durumuna göre istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) ortaya çıkmıştır.

Tablo 5.16. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin aylık ortalama gelir durumuna göre farklılaşma durumu

Faktörler	Aylık Gelir	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Sosyal	1000 TL veya altı	22	4.39	1.40	.210	.93
	1001-2000 TL	12	4.27	0.34		
	2001-3000 TL	15	4.19	0.30		
	3001-4000 TL	31	4.22	0.60		
	4001 TL veya üstü	12	4.18	0.54		
Bireysel	1000 TL veya altı	22	4.11	0.77	.617	.65
	1001-2000 TL	12	4.38	0.44		
	2001-3000 TL	15	4.19	0.46		
	3001-4000 TL	31	4.16	0.75		
	4001 TL veya üstü	12	4.39	0.27		
Katılım	1000 TL veya altı	22	4.20	0.44	1.391	.24
	1001-2000 TL	12	4.46	0.41		
	2001-3000 TL	15	4.17	0.39		
	3001-4000 TL	31	4.36	0.55		
	4001 TL veya üstü	12	4.05	0.78		
Ekonomik	1000 TL veya altı	22	3.65	0.51	.513	.72
	1001-2000 TL	12	3.88	0.34		
	2001-3000 TL	15	3.72	0.27		
	3001-4000 TL	31	3.74	0.51		
	4001 TL veya üstü	12	3.73	0.51		
Örgütsel	1000 TL veya altı	22	4.04	0.56	.414	.79
	1001-2000 TL	12	3.91	0.84		
	2001-3000 TL	15	4.11	0.26		
	3001-4000 TL	31	4.16	0.65		
	4001 TL veya üstü	12	4.16	0.79		
Çevresel	1000 TL veya altı	22	4.06	0.76	.457	.76
	1001-2000 TL	12	4.33	0.51		
	2001-3000 TL	15	4.25	0.40		
	3001-4000 TL	31	4.16	0.63		
	4001 TL veya üstü	12	4.31	0.95		

(5=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

5.16. Boş Zaman Katılımcılarının (Ciddi ve Kayıtsız) Daha Önceki Kurslara Katılım Durumlarına Göre Farklılaşma Durumu

Ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcı gruplarının Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde daha önce herhangi bir kursa katılıp katılmama durumunun istatistiksel açıdan gruplar arası anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla Ki-Kare (Chi-Square) testinden yararlanılmıştır. Yapılan Ki-Kare (Chi-Square) testi sonuçlarına göre (Tablo 5.17), daha önce kursa katılıp katılmama durumunun ciddi ve kayıtsız boş zaman katılım durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($\chi^2=90.655$, $p<0.01$). Ciddi boş zaman katılımcılarının kayıtsızlara göre kursa katılım oranlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 5.17. Boş zaman katılımcı gruplarının (ciddi ve kayıtsız) daha önceki kurslara katılım durumuna göre farklılaşma durumu

Gruplar	Kursa Katılım	N	Toplam	X ²	sd	p
Ciddi Boş Zaman Katılımcıları	Kursa Katıldım	98	113	90.655	11	.00**
	Kursa Katılmadım	15				
Kayıtsız Boş Zaman Katılımcıları	Kursa Katıldım	35	92			
	Kursa Katılmadım	57				

* $p<0.05$ ** $p<0.01$

6. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde bulgulara dayalı olarak elde edilen tartışma ve sonuç ve bu sonuçlara göre önerilere yer verilmiştir.

6.1. Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde araştırmaya katılım sağlayan ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik konusu çerçevesindeki tutumları, literatürde yer alan araştırmalar çerçevesinde tartışılmıştır.

Bu araştırmada Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilen boş zaman aktivitelerine katılım sağlayan bireylerin (n=205) ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcıları olarak iki farklı sınıfta ele alınmasıyla sporda sürdürülebilirlik konusuna yönelik tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda sporda sürdürülebilirlik konusu boş zaman katılım gruplarından ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarında; sporda örgütsel sürdürülebilirlik, bireysel sürdürülebilirlik, sosyal sürdürülebilirlik, ekonomik sürdürülebilirlik, spora katılımın desteklenmesi ve çevresel sürdürülebilirlik olmak üzere altı temel faktör yapısıyla incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; ciddi boş zaman katılımcılarının kayıtsız boş zaman katılımcılarına göre, sporda çevresel, bireysel ve ekonomik sürdürülebilirlik konusunda daha yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Çevresel sürdürülebilirliği, önem sırasına göre bireysel sürdürülebilirlik ve ekonomik sürdürülebilirlik izlemektedir. Kayıtsız boş zaman katılımcılarının ise; sosyal sürdürülebilirlik ve örgütsel sürdürülebilirlik konusunda, ciddi boş zaman katılımcılarına göre daha yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları ortaya çıkmaktadır. Spora katılımın desteklenmesi konusunda ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının birbirine yakın düzeyde tutuma sahip oldukları görülmektedir. Tüm sürdürülebilirlik faktörleri incelendiğinde sporda özellikle ekonomik sürdürülebilirlik konusunda hem ciddi hem de kayıtsız boş zaman katılımcılarının tutum düzeylerinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Boş zaman katılım düzeylerine göre katılımcıların sporda sürdürülebilirlik faktörleri istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde H1f. hipotezinin kabul edildiği, H1a, H1b, H1c, H1d ve H1e hipotezlerinin ise reddedildiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde; ciddi boş zaman katılımcılarında, bireysel sürdürülebilirlik, ekonomik sürdürülebilirlik, örgütsel

sürdürülebilirlik ve çevresel sürdürülebilirlik faktörleri cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermezken, sosyal sürdürülebilirlik ve spora katılımın desteklenmesi konularında ciddi boş zaman sınıfında yer alan erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha yüksek düzeyde tutuma sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Kayıtsız boş zaman katılımcılarında ise sporda sürdürülebilirlik faktörlerinin cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, ancak kadın katılımcıların erkeklere göre sporda sürdürülebilirlik faktörlerine yönelik tutumlarının daha düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar, H2a hipotezini doğrular nitelikte iken, H3a hipotezini reddetmiştir. Koçak (2015b) tarafından; spor alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen bir araştırmada sosyal, çevresel, katılım, ekonomik ve örgütsel boyutların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği, ancak kadın öğrencilerin “bireysel” boyuta ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Koçak (2014b) tarafından; üniversite öğrencilerine yönelik yapılan bir başka çalışmada ise erkek öğrencilerin spora yönelik sürdürülebilirlik ile ilgili tutumlarının kadın öğrencilere göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca benzer olarak Singh ve Devi (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, spora katılım konusunda erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha olumlu tutum sergiledikleri saptanmıştır. Bir başka çalışmada ise Tornik, Olex-Zarychta ve Mynarski (2012) Polonya’da 2704 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre beden eğitimi ve spora yönelik faaliyetlerin desteklenmesi konusunda daha yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları medeni durum değişkenine göre değerlendirildiğinde; ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının medeni duruma göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiş ve H2b ve H3b hipotezleri reddedilmiş olup, ciddi boş zaman katılımcılarında sosyal, ekonomik ve katılımın desteklenmesi boyutlarında; kayıtsız boş zaman katılımcılarında ise katılımın desteklenmesi boyutunda evlilerin bekarlara göre daha yüksek düzeyde sürdürülebilirliğe yönelik tutuma sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları meslek/çalışma gruplarına göre değerlendirildiğinde; ciddi ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının mesleki duruma göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiş ve bu doğrultuda H2c ve H3c hipotezleri reddedilmiş olup, kayıtsız boş zaman katılımcılarının tüm sürdürülebilirlik faktörlerinde; ciddi boş zaman

katılımcılarında ise bireysel, örgütsel ve çevresel sürdürülebilirlik faktörlerinde öğrencilerin, meslek sahibi katılımcılara göre daha yüksek düzeyde sürdürülebilirliğe yönelik tutuma sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Literatürde sporda sürdürülebilirlik ve meslek durumu arasındaki ilişkiyi sorgulayan çalışmaya rastlanılmamakla birlikte, Ardahan (2013) tarafından yapılan çalışmada bireyleri rekreatif spor etkinliklerine motive eden faktörlerin meslek durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları yaşa göre değerlendirildiğinde; kayıtsız boş zaman katılımcılarında yaş değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık ortaya çıkmadığı; ciddi boş zaman katılımcılarında ise yaşa göre; sporda “sosyal” sürdürülebilirlik ve sporda “örgütsel” sürdürülebilirlik faktörlerinde 18 veya altı yaş grubu ile 19-24 yaş grupları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı görülmekte olup H2d hipotezi doğrulanır iken, H3d hipotezi reddedilmiştir. Bu doğrultuda 19-24 yaş grubundaki ciddi boş zaman katılımcılarının, 18 veya altı yaş grubundaki katılımcılara göre sporda sosyal ve örgütsel sürdürülebilirlik konularında daha yüksek puana sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Koçak (2014b) tarafından; üniversite öğrencilerinin spora katılıma yönelik tutumları üzerine yapılan çalışmada, yaşa göre anlamlı bir farklılık tespit edilmediği ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları eğitim durumuna göre değerlendirildiğinde; ciddi boş zaman katılımcılarında sporda örgütsel sürdürülebilirlik konusunda; kayıtsız boş zaman katılımcılarında ise sporda bireysel sürdürülebilirlik konusunda eğitime bağlı olarak sürdürülebilirlik tutumlarının istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiş olup H2e ve H3e hipotezleri doğrulanmıştır. Araştırmaya paralel olarak Ardahan (2013) tarafından; bireyleri rekreatif spor etkinliklerine motive eden faktörler üzerine yapılan araştırmada, eğitim durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bir başka çalışmada ise Stebbins (2005) eğitim düzeyindeki artışın ciddi boş zaman faaliyetlerinde önemli rol oynadığını ifade etmiştir. Bu bağlamda diğer araştırma bulgularıyla paralellik gösterdiği ifade edilebilir.

Araştırmaya katılan boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları aylık ortalama gelir düzeyine göre değerlendirildiğinde; kayıtsız boş zaman katılımcılarının gelir düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği, ciddi boş zaman katılımcılarında ise sporda sosyal sürdürülebilirlik konusundaki tutum

düzeının aylık gelir durumuna göre arttığı gözlemlenmiş olup H2f hipotezi kabul edilmiş, H3f hipotezi ise reddedilmiştir. Çolakoğlu ve Yenel (2003) tarafından; üniversite öğrencilerinin orienteering sporuna katılım nedenleri ve beklentileri üzerine yaptıkları çalışmada, gelir düzeyinin rekreatif etkinliklere katılımda (spor tesislerine giriş ücreti, ulaşım ücreti, katılım anında tüketilecek yiyecek-içecek veya ekipman vb.) önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Ancak Demirel (2009) tarafından; rekreasyonel etkinliklere katılım ve çevresel duyarlılık üzerine yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin gelir düzeylerine göre sporda sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın diğer bir sonucu olarak ciddi boş zaman katılımcılarının kayıtsızlara göre kursa katılım oranlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmış olup H4 hipotezi doğrulanmıştır. Bu kurslar arasından tiyatro, gitar, diksiyon, rölyef sanatı ve işaret dili gibi kurslara katılım daha sık olduğu, ancak sağlanan kurs çeşitliliği değerlendirildiğinde ciddi boş zaman kapsamında da katılımın yetersiz olduğunu söylemek mümkündür.

6.2. Öneriler

6.2.1. Araştırmalara yönelik öneriler

Bu araştırma, Çankırı ilinde bulunan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ile sınırlı kalmıştır. Gelecek araştırmaların Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ile iş birliği içerisinde bulunarak boş zaman faaliyetlerine yer veren özel ve tüzel kurum ve kuruluşların sporda sürdürülebilirliğe yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi, daha fazla veriye ulaşılmasını sağlayabilir.

Gelecek araştırmalarda bu araştırma için kullanılmış olan “Sporda Sürdürülebilirlik” Ölçeği ciddi ve kayıtsız boş zaman faktörleri de göz önünde bulundurularak daha kapsamlı yeni bir çalışma metodu şeklinde araştırılabilir.

Bu araştırma ciddi boş zaman ve kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporda sürdürülebilirlik konusuna yönelik tutumlarını inceleyerek bulgulara ulaşmayı amaçlamıştır. Gelecek araştırmalar kapsamında daha spesifik bir boş zaman katılımcı grubu (ciddi boş zaman katılımcıları/kayıtsız boş zaman katılımcıları/ekstrem sporcular/şiiir severler/doğa sporcuları vb.) ele alınarak konuya özel bulgulara ulaşabilir.

6.2.2. Uygulayıcılara yönelik öneriler

Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri çerçevesinde sağlanan boş zaman etkinlik ve kursların çeşitliliği düşünüldüğünde katılımcı gruplarının daha yoğun olması beklenmekte, ancak katılımın oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu nedenle hem ciddi hem de kayıtsız boş zaman katılımcı gruplarına yönelik tanıtım aktivitelerinin artırılması önerilebilir. Bunun yanında sporda sürdürülebilirliğe yönelik tutumlar incelendiğinde hem ciddi hem de kayıtsız boş zaman katılımcılarının sporun özellikle ekonomik sürdürülebilirliği ile ilgili bilgilendirilmelerine yönelik çalışmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Adams, M. (2006). "The Future of Sustainability: Re-thinking Environment and Development in the Twenty -first Century". The World Conservation Union.
- Akgemci, T. ve Çelik, A. (2016). Zaman Kavramı ve Kapsamı. A. Çelik, M. Şimşek ve A. Soysal (Ed). *Zaman Yönetimi: Yönetmel Zamanda Etkinlik* içinde (1-45). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Aksay, N., Yapar, Z., Arslan, Y., Yavuz, R., Armagan, M. (2016). Boş Zaman Söylemi Üzerinden Alışveriş Merkezlerinin Postkolonyal Mekan Olarak Kurgulanışı: İstanbul'daki Alışveriş Merkezleri Örnekleri. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 119-149.
- Akyıldız, M. (2013). Boş Zamana "Ciddi" Bir Bakış: Boş Zaman Araştırmalarında Ciddi Boş Zaman Teorisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 46-59.
- Akyıldız, M. (2013). *Ciddi ve Kayıtsız Boş Zaman Katılımcıların Kişilik Özellikleri ile Boş Zaman Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Akyüz, H. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi Bartın Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Bartın: Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alhaddi, H. (2015). Triple Bottom Line and Sustainability: A Literature Review. *Business and Management Studies*, 1(2), 6-10.
- Altuğ, F. (1990). *Çevre Sorunları*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Antoshchuk, I. (2014). Serious Leisure of Young People in Big European Cities (Saint Petersburg, Berlin) as A Biographical Project. *Centre for German and European Studies (CGES)*, 4, 1-126.
- Ardahan, F. (2013). Bireyleri Rekreatif Spor Etkinliklerine Motive Eden Faktörlerin REMM Ölçeğini Kullanarak Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Antalya Örneği. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 1-15.
- Ardahan, F. (2016a). Bireyleri AKUT'ta Gönüllü Olmaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinin Geçerlilik Güvenirlilik Çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1755-1769.
- Arvasi, S. A. (1982). *Diyaliktığımız ve Estetiğimiz*. İstanbul: Türmen Yayınları.

- Atalay, A., Akbulut, A., Yücel, A., Göral, K. ve Korkmaz, M. (2015). Analysis of the Attitudes of Student-Atheletes Playing in the Universities Volleyball 2nd Leauge in Turkey towards Sports. *Journal of Applied Environmental and Biological Sciences*, 5(4), 1-6.
- Aytaç, Ö. (2002). Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 231-260.
- Aytaç, Ö. (2005). Kapitalizm ve Boş Zaman, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 1-22.
- Aytaç, Ö. (2006). Tüketimcilik ve Metalaşma Kıskaçında Boş Zaman. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 27-53.
- Bahadır, M. (2016). Antikçağ'dan Günümüze Boş Zaman Üzerine Bir Değerlendirme. *ETÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 103-116.
- Bassiago, A. (1999). Economic, Social and Environmental Sustainability in Development Theory and Urban Planning Practice. *The Environmentalist*, 19, 145-161.
- Bossel, H. (1999). *Indicators for Sustainable Development: Theory, Method, Applications: A Report to The Balaton Group*. Canada: International Institute for Sustainable Development (IISD).
- Bryce, J. (2001). The Technological Transformation of Leisure. *Social Science Computer Review*, 19(1), 7-16.
- Canan, İ. (2009). *İslam'da Zaman Tanzimi*. İstanbul: Cihan Yayınları.
- Cheng, E., Stebbins, R. ve Packer, J. (2017). Serious Leisure Among Older Gardeners in Australia. *Leisure Studies*, 36(4), 505-518.
- Cheng, T. ve Tsaur, S. (2011). The Relationship Between Serious Leisure Characteristics and Recreation Involvement: A Case Study of Taiwan's Surfing Activities. *Leisure Studies*, 31(1), 53-68.
- Corbin, H. (1970). *Recreation Leadership*. America: Prentice-Hall International, Inc.
- Çil Ünal, A. (2011). Kur'an'da Zaman Kavramı. *Kelam Araştırmaları*, 9(1), 335-364.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik*. Ankara: Pegem Akademi.

- Çolakoğlu, T. ve Yenel, F. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Orienteering Sporuna Katılım Nedenleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *I. Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu*, Türk Hava Kurumu Basımevi İşletmeciliği, s.147.
- Demirel, M. (2009). *Rekreasyonel Etkinliklere Katılım ve Çevresel Duyarlılık*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Doğan, M., Seçme, D. ve Akten, M. (2017). Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Çevre Ekonomisi ve Çevre Etiği İlişkisi. *Akademia Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*, 2(3), 109-117.
- Dumazedier, J. (1960). Current Problem of the Society of Leisure. *International Social Science Journal*, 4(4), 522-531.
- Ekmekçi, R. (2009). Spor Yönetimi: Kavram ve Özellikler. N. Basım ve M. Arğan (Eds.), *Spor Yönetimi içinde* (2-32). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Elkington, J. (1997). *Cannibals With Forks- Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Stoney Creek, CT: New Society Publishers.
- Ellis, G. ve Witt, P. (1984). The Leisure Diagnostic Battery: Measuring Perceived Freedom In Leisure. *Loisir et Societe*, 7(1), 109-124.
- Erden, B. (1991). *Çağımız ve Çevre Kirliliği*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Erdoğan, İ. (1998). *Araştırma Dizaynı ve İstatistik Yöntemleri*. Ankara: Emel Matbaası.
- Erkut, G. Ş. (2014). Kişilik ve Kültür Etkileşimi Bağlamında Çevirmen İdiokültürü'nün Çeviri Ürün Aracılığıyla Erek Sosyal Yapıya Etkisi. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(19), 23-46.
- Garrod, B. (1998). Beyond the Rhetoric of Sustainable Tourism? *Tourism Management*, 19(3), 199-212.
- Godbey, G., Caldwell, L., Floyd, M., Payne, L. (2005). Contributions of Leisure Studies and Recreation and Park Management Research to the Active Living Acenda. *American Journal of Preventive Medicine*, 28(2), 150-158.
- Goodland, R. (1995). The Concept of Environmental Sustainability, *Annual Review of Ecology and Systematics*, 26, 1-24.

- Gould, J.M., (2005). *The Development of a Serious Leisure Inventory and Measure*, Doktora Tezi, America: Clemson University, Park, Recreation and Tourism Management akt: M. Akyıldız, (2013). *Ciddi ve Kayıtsız Boş Zaman Katılımcıların Kişilik Özellikleri ile Boş Zaman Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Grazia, S. (1962). *Of Time, Work And Leisure*. New York: The Twentieth Century Fund, Inc. https://tr.scribd.com/document/177231943/Of-Time-Work-and-Leisure#fullscreen&from_embed (Erişim Tarihi: 08.02.2019).
- Gürbüz, M. ve Aydın, A. (2012). Zaman Kavramı ve Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 1-20.
- Harris, J. (2000). Basic Principles of Sustainable Development. *Global Development and Environment Institute*’ de sunulan bildiri. Medford, MA: Tufts Üniversitesi.
- Hazar, A. (2003). *Rekreasyon ve Animasyon*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Horner, S. ve Swarbrooke, J. (2005). *Leisure Marketing A Global Perspective*. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann.
- Hoyar, K. (2000). Sustainable Tourism or Sustainable Mobility? The Norwegian Case, *Journal of Sustainable Tourism*, 8(2), 147-160.
- Hunnicut, B. (1984). The End of Shorter Hours, *Labor Review*, 3, 373-404.
- Iso-Ahola, E., Seppo, E. ve (1979). Some Social Psychological Determinants Of Perceptions Of Leisure: Preliminary Evidence. *Leisure Sciences*, 2(3-4), 189.
- İbrahim, H. (1991). *Leisure and Society: A Comparative Approach*. America: Wm. C. Brown Publishers.
- Jennings, G. (2011). *Water-Based Tourism, Sport, Leisure and Recreation Experiences*. London ve New York: Routledge Taylor ve Francis Group.
- Juniu, S. (2000). Downshifting: Regaining the Essence of Leisure, *Journal of Leisure Research*, 32(1), 69-73.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Katırcı, H. (2009). Spor Tesis Yönetimi. N. Basım ve M. Arğan (Eds.), *Spor Yönetimi* içinde (330-362). Ankara: Detay Yayıncılık.

- Kebapçı Gedik, S., H. (2010). *Varolan Yapıları Sürdürülebilir Duruma Dönüştüren Kurala Dayalı Bir Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Keleş, R. ve Hamamcı, C. (1993). *Çevrebilim*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Kışlalıoğlu, M. ve Berkes, F. (1993). *Çevre ve Ekoloji*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Koçak, F., Tuncel, F. ve Tuncel, S. (2014a). Sporda Sürdürülebilirliğin Boyutlarının Belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 11(2), 113-129.
- Koçak, F. (2014b). Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12(1), 59-69.
- Koçak, F., Tuncel, F. ve Tuncel, S. (2015a). Validity and Reliability of the Sustainability in Sport Scale: Turkish University Students. *Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 9(2), 220-234.
- Koçak, F., Tuncel, S. ve Tuncel, F. (2015b). Spor Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Sporda Sürdürülebilirliğe İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 13(1), 29-39.
- Koglin, T. (2009). Sustainable Development in General and Urban Context: A Literature Review. *Bulletin Department of Technology and Society*, 248, 1-30. https://www.researchgate.net/publication/272356360_Sustainable_Development_in_general_and_urban_context_A_literature_review. (Erişim Tarihi: 07.02.2019).
- Köktaş Kılbaş, Ş. (2004). *Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lafargue, P. (1883). *Tembellik Hakkı*. (Çev: V. Günyol). İstanbul: Totem Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Langer, M. (2006). Comparability of Sustainability Reports. A Comparative Content Analysis of Austrian Sustainability Reports. S. Schaltegger, M. Bennet ve R. Burritt (Eds.), *Sustainability Accounting and Reporting* içinde (581-602). Netherlands: Springer.
- Lin, H., Chang, O. ve Chang, C. (2014). Importance of Sustainability Performance Indicators as Perceived by the Users and Preparers, *Journal of Management and Sustainability*, 4(1), 29-41.

- McLean, D., Hurd, A. ve Rogers, N. (2008). *Kraus' Recreation and Leisure In Modern Society*. Amerika: Jones and Bartlett Publishers.
- Meadows, D. ve Meadows, D. (1972). *The Limits to Growth: A Report for The Clup of Rome's Project on The Predicament of Mankind*. New York: Universe Book.
- Meeras, L. (2010). *Leisure and Recreation*. Estonia: Parnu Publishing.
- Mercan, O., Ş. (2010). *Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Bölgesel Planlama ve Turistik Ürün Oluşumu: Altınoluk Örneği Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Metin, T., Kesici, M. ve Kodaş, D. (2013). Rekreasyon Olgusuna Akademisyenlerin Yaklaşımı. *Journal of Yaşar University*, 30(8), 5021-5048.
- Meyer, H., Brightbill, C. ve Sessoms, H. (1969). *Community Recreation A Guide to Its Organization*. New Jersey: Prentice- Hall, Inc.
- Mowforth M. ve Munt I. (1998). *Tourism and Sustainability: New Tourism in The Third World*, New York: Routledge.
- Mumford, S. (2008). Russel's Defence of Idleness. *U. Of Nottingham*, 7(2), 6-18.
- Munashinge, M. (1993). *Environmental Economics and Sustainable Development*. Washington: The World Bank.
- Munier, N. (2005). *Introduction to Sustainability: Road to a Better Future*. Canada: Springer.
- Munusturlar Akyıldız, M. ve Munusturlar, S. (2016). Ciddi Bir Boş Zaman Etkinliği Olarak Fotoğrafçılık: Fotoğrafçıların Kümeleme Analizi ile Sınıflandırılması. *İÜ Spor Bilimleri Dergisi*, 6(2), 1303-1414.
- Munusturlar, S. (2016). Boş Zaman ve Rekreasyon Kavramı. M. Akyıldız Munusturlar (Ed.), *Rekreasyon Yönetimi içinde* (2-27). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Munusturlar, S., Kurnaz, B., Yavuz, G., Özcan, Ö., Karaş, B. (2017). Boş Zaman Davranışını Açıklamaya Işık Tutan Kuramsal Yaklaşımlar. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-19.
- Neulinger, J. (1974). *Psychology of Leisure*. (Çev: C. Thomas), Illinois: Springfield.

- Neulinger, J. (1981). *To Leisure An Introduction*. Boston: Allyn and Bacon Inc.
- Obinna, V., Owei, O., Ayodele, A., Okwakpam, I. (2009). Patterns and Determinants of Recreational Behaviour in Port Harcourt, Rivers State, Nigeria. *Theoretical and Empirical Researches in Urban Management*, 3(12), 150-165.
- Sarol, H. (2013). *Uyarlanmış Rekreatyoneel Fiziksel Aktivitenin Otizimli Bireylerin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Shen, X. ve Yarnal, C. (2010). Blowing Open The Serious Leisure- Casual Leisure Dichotomy: What's in There? *Leisure Sciences*, 32, 162-179.
- Singh, R. ve Devi, K. (2013). Attitude of Higher Secondary Level Student Towards Games and Sports. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports*, 2(4), 80-85.
- Snir, R. ve Harpaz, I. (2002). Work-Leisure Relations: Leisure-Oriented and the Meaning of Work. *Journal of Leisure Research*, 34(2), 178-202.
- Stebbins, R. (1982). Serious Leisure: A Conceptual Statement. *The Pacific Sociological Review*, 25(2), 251-272.
- Stebbins, R. (1992). *Amateurs, Professionals, and Serious Leisure*. London: McGill-Queen's University Press.
- Stebbins, R. (1996). Cultural Tourism as Serious Leisure. *Research Notes And Reports*, 24(2), 948-950.
- Stebbins, R. (1997). Casual Leisure: A Conceptual Statement. *Leisure Studies*, 16(1), 17-25
- Stebbins, R. (2001a). Serious Leisure. *Society*, 38(4), 53-57.
- Stebbins, R. (2001b). The Cost and Benefits of Hedonism: Some Consequences of Talking Casual Leisure Seriously. *Leisure Studies*, 20(4), 305-309.
- Stebbins, R. (2005). Serious Leisure, Volunteerism and Quality of Life. T. Haworth ve A. J. Veal (eds), *Work and Leisure* içinde (200-212). London: Routledge Taylor & Francis Group.

- Stebbins, R. (2007). *Serious Leisure: A Perspective for Our Time*. New Jersey: Transaction Publishers.
- Stebbins, R. (2009). Serious Leisure and Work. *Sociology Compass*, 3(5), 764-774.
- Stebbins, R. (2011). *Serious Leisure and Nature: Sustainable Consumption in the Outdoors*. UK: Palgrave Macmillan.
- Stebbins, R. (2013). Unpaid Work of Love: Defining the Work-Leisure Axis of Volunteering, *Leisure Studies*, 32(3), 339-345.
- Stebbins, R. (2014). *Careers in Serious Leisure From Dabbler to Devotee in Search of Fulfillment*. UK: Palgrave Macmillan.
- Stebbins, R. (2015a). *Leisure and the Motive to Volunteer: Theories of Serious, Casual, and Project-Based Leisure*. UK: Palgrave Macmillan.
- Stebbins, R. (2015b). *Leisure and Positive Psychology: Linking Activities With Positiveness*. UK: Palgrave Macmillan.
- Stebbins, R. (2017). *Leisure's Legacy: Challenging the Common Sense View of Free Time*, UK: Palgrave Macmill.
- Steinebach, G. (2009). Planning Sustainable Living. G. Steinebach, S. Guhathakurta ve H. Hagen (Ed.), *Visualizing Sustainable Planning* içinde (3-36). Berlin: Springer-Verlag.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. London: CABI Publishing.
- Tezcan, M. (1977). *Boş Zaman Sosyolojisi*. Ankara: Doğan Matbaası.
- Torkildsen, G. (1992). *Leisure and Recreation Management*. Londra: E&FN Spon.
- Tomik, R., Olex-Zarychta, D. ve Mynarski, W. (2012). Social Values of Sport Participation and Their Significance for Youth Attitudes Towards Physical Education and Sport. *Studies in Physical Culture and Tourism*, 19(2), 99-104.
- Uniamikogbo, E. ve Amos A. (2016). Sustainability and Triple Bottom Line: An Overview of Two Interrelated Concepts, *Igbinedion University Journal of Accounting*, 2, 88-126.

- Ural, G., Z. (2013). *Kurumsal İletişim Çalışmalarının Sürdürülebilirliği Açısından Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Veal, A. (2001). Leisure, Culture and Lifestyle. *Society and Leisure*, 24(2), 59-76.
- Westhuizen, A. ve Koekemoer, E. (2015). Work-nonwork Interference: Can Ministers Currently Cope with Increasing Job Demands Against Limited Resources within South Africa? *HTS Teologiese Studies/Theological Studies*, 71(2), 1-11.
- World Leisure and Recreation Association (WLRA), (2001). “*World Leisure and Recreation Association International Position Statement on Leisure Education and Youth at Risk*”, Chair: H. Ruskin, Leisure Sciences, 23, 201-207.
- World Leisure and Recreation Association (WLRA), (2003). “*World Leisure and Recreation Association International Position Statement on Leisure Education and Community Development*”, Chair: H. Ruskin, Leisure Sciences, 25, 97-100.
- Yeni, O. (2014). Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma: Bir Yazın Taraması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 181-208.
- Yetim, A. (2008). *Sosyoloji ve Spor*. Ankara: Bilge Ofset Matbaacılık Yayıncılık.
- Yıkılmaz, R. (2011). *Sürdürülebilir Kalkınmanın Ölçülmesi ve Türkiye İçin Yöntem Geliştirilmesi*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşilatı Müsteşarlığı.
- Young, S. ve Dhanda, K. (2013). *Sustainability: Essentials for Business*. America: SAGE Publications, Inc.
- Zink, K., Steimle, U. ve Fischer, K. (2008). Human Factors, Business Excellence and Corporate Sustainability: Differing Perspectives, Joint Objectives. K. Zink (Ed.), *Corporate Sustainability as a Challenge for Comprehensive Management* içinde (4-18). Berlin: Physica- Verlag.

EKLER

EK-1. Anket Uygulamasına İlişkin Resmi İzin Yazısı

T.C.
ÇANKIRI VALİLİĞİ
Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü

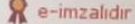
Sayı : 60449809-900-E.59636
Konu : Veri Toplama

26.01.2018

Sayın Gökhan YAVUZ
Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ÇANKIRI

İlgi : 25.01.2018 tarihli dilekçeniz.

İlgi dilekçenizde belirtilen Tez ve Çalışmalar için Veri Toplama amacı ile ilgili izin müsaadesi yazınız incelenmiş olup, Veri Toplamanızda herhangi bir sakınca yoktur. Bilgilerinizi rica ederim.

 e-imzalıdır
Ekrem GERGİNCİ
İl Müdür V.

**"Güvenli Elektronik
imzalı Aste İle Aynıdır."**

Niğün BÖREKÇİ
Evrak Kayıt Memuru

Not: Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak Doğrulama Kodu : PVEIHZYAWNSYNFUHZVAM Evrak Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/gsb-eimzali-belge-dogrulama>
Adres: Abdulhalik Renda Mahallesi Tuğgeneral Zeki Durlanık Caddesi No : 1 ÇANKIRI
Telefon: (0376) 213 15 15 Belgegeçer: (0376) 213 21 47
Elektronik Ağ: <http://www.cankiri.gsb.gov.tr> e-posta: cankiri@gsb.gov.tr
Bilgi için: Mustafa BÖLÜKBAŞ
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No: (376) 213 15 15

EK-2. Tez Araştırmasında Kullanılan Ölçek

ANKET FORMU

Değerli katılımcı,

Bu çalışma, boş zaman katılımı ve sürdürülebilirlik ile ilgili tutumunuzu ölçmeye yöneliktir. Ankete vereceğiniz cevaplar toplu değerlendirilecektir. Anketlere vereceğiniz yanıtların doğruluğu çalışmanın bilimselliğine büyük katkı sağlayacaktır. Bu nedenle, lütfen soruları dikkatli bir biçimde okuyarak doldurunuz.

Ankete katılımınızdan dolayı sizlere teşekkür ederiz.

- Aşağıdaki tanımı lütfen dikkatli bir şekilde okuyunuz.

Ciddi Boş Zaman Katılımı:

- Bilgi, beceri ve yetenek geliştirmek için **kayda değer bir çaba/emek** harcamayı gerektirir.
- Zorluklarla, engellerle ya da birtakım problemlerle **başarıya ulaşmayı ve mücadele etmeyi** gerektirir.
- Katılımı sağlanan aktivitede **aşamalı olarak ilerleme** kaydedilir, **gelişme** gözlenir.
- Katılım sonucunda kendini gerçekleştirme, arkadaşlıklar kurma, fiziksel ürün ortaya koyma (yemek, heykel, fotoğraf, resim, koreografi, sergi vb.) gibi **sürekli faydalar** sağlanır.
- Katılım sonucunda ortak fikir, düşünce ve inançlara sahip **sosyal bir gruba dahil olmayı** gerektirir.
- Katılımcının aktiviteye **tutkuyla ve gönülden bağlanmasını** gerektirir.

EK-2. (Devam) Tez Araştırmasında Kullanılan Ölçek

Örneğin; bir müzik aleti çalmak ciddi bir boş zaman katılımı gerektirir. Çünkü aşamalı olarak öğrenilir, öğrenmek için çaba, zaman ve para harcanır, mücadele edilerek ve birtakım engelleriyle başa çıkılarak sabırla ilerlenir, yetenek ve bilgi sahibi olmayı gerektirir ve çeşitli faydalar sağlar. Fakat müzik dinleme, futbol maçı izleme, seyahat etme, TV izleme, şans oyunları ve bahis oynama, arkadaşlarla dolaşma gibi etkinlikler **gayri ciddi boş zaman** etkinlikleridir.

Yukarıdaki tanıma göre kendinizi değerlendirdiğinizde, siz ciddi bir boş zaman katılımcısı mısınız?

Evet Hayır

Kendinizi en bağlı hissettiğiniz, en sık katıldığınız, en çok çaba harcadığınız ve yukarıdaki tanıma göre en ciddi olduğunuz aktiviteyi seçiniz ve yazınız (Lütfen sadece 1 etkinlik yazınız);

.....

.....

Kendinizi ciddi bir boş zaman katılımcısı olarak görmediğinize göre, sadece keyifli vakit geçirmek için katıldığınız, eğlence ve zevk aldığınız, fakat bunun için özel bir çalışma ve çaba harcamadığınız bir aktiviteyi seçiniz ve yazınız (Lütfen sadece 1 etkinlik yazınız);

Lütfen arka sayfaya geçiniz.

EK-2. (Devam) Tez Araştırmasında Kullanılan Ölçek

Aşağıdaki sorularda spor ve egzersiz ile ilgili genel düşünce ve tutumunuzu değerlendiriniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Spor ve egzersiz yapmanın toplumsal bir ihtiyaç olduğunu düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
2	Farklı sosyo-ekonomik kesime uygun spor fırsatları yaratmak mümkün değildir.	1	2	3	4	5
3	Spor ve egzersiz ile sosyal çevre oluşturulamaz.	1	2	3	4	5
4	Beden eğitimi ve spor eğitimi bireylerin toplumsal olaylara karşı daha duyarlı olmalarını sağlar.	1	2	3	4	5
5	Spor yapan kişi sayısının artması toplumsal şiddet olaylarının önüne geçer.	1	2	3	4	5
6	Spor, sosyal sorumluluk projelerinde (yaşlılar, engelliler, çocuklar vb.) araç olarak kullanılabilir.	1	2	3	4	5
7	İçinde bulunduğum sosyal çevrede sporun önemli bir yerinin olduğunu düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
8	Tüm insanların sportif etkinliklere katılma hakkı vardır.	1	2	3	4	5
9	Spor ve rekreasyon alanları oluşturmada amaç sosyal yaşam olanaklarını geliştirmektir.	1	2	3	4	5
10	Spora katılım bireylerin becerilerini geliştirir.	1	2	3	4	5
11	Bireyde herhangi bir sağlık problemi yoksa spor yapmanın zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
12	Spor, yaşamın her alanında olumlu tutum ve davranışların oluşmasına yardımcı olur.	1	2	3	4	5
13	Sporun günlük yaşamımızda önemli bir yere sahip olduğunu düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
14	Olumlu etkilerinden dolayı spor ya da egzersiz yapmayı düşünürüm.	1	2	3	4	5
15	Spor, kişilik gelişimi için önemlidir.	1	2	3	4	5
16	Sporun yaşam kalitesini arttırdığına inanmıyorum.	1	2	3	4	5
17	Spora ya da egzersize devam etmede spor tesislerine kolay ulaşabilmek önemlidir.	1	2	3	4	5
18	Sporu yaygınlaştırma çalışmaları, devletin sorumluluklarından birisidir.	1	2	3	4	5
19	Toplumda sağlıklı yaşam bilincinin artması spora katılımı olumlu etkiler.	1	2	3	4	5
20	Spor alanlarının kullanılabilirliği spora katılımı artırır.	1	2	3	4	5
21	Sporu yöneten kurumların başarısı spora katılım oranını artırır.	1	2	3	4	5
22	Büyük spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmak, kentsel gelişim fırsatı sağlar.	1	2	3	4	5
23	Büyük spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmak ülke ekonomisini zarara uğratmaktadır.	1	2	3	4	5
24	Spor faaliyetlerini yeni iş fırsatları sağladığı için destekliyorum.	1	2	3	4	5
25	Sportif organizasyonlarla ülke tanıtımı yapmak mümkün değildir.	1	2	3	4	5

EK-2. (Devam) Tez Araştırmasında Kullanılan Ölçek

26	Spor endüstrisinin geleceği için ülkemizin prestijli spor organizasyonlarına ev sahipliği yapması gerektiğine inanıyorum.	1	2	3	4	5
27	Toplumda refah seviyesinin artmasının spor endüstrisinin gelişmesine katkı sağlayacağını düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
28	Bir ülkede spor kültürünün yerleştirilmesi başarılı bir spor örgütlenmesine bağlıdır.	1	2	3	4	5
29	Sporun gelişmesi için uluslararası katılımlı spor organizasyonlarının gerekli olduğunu düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
30	Sporda devamlılığın sağlanabilmesi iyi eğitilmiş ve başarılı spor yöneticilerinin yetiştirilmesine bağlıdır.	1	2	3	4	5
31	Spor alanında başarının artması toplumun her kesiminin beklentilerini karşılamaya bağlıdır.	1	2	3	4	5
32	Spor ve rekreasyon tesisleri doğal çevreye zarar vermektedir	1	2	3	4	5
33	Beden eğitimi ve spor çevresel duyarlılığı artırır.	1	2	3	4	5
34	Doğada yapılan sportif aktivitelerde yaban hayat ve doğal yaşam alanları her zaman korunmalıdır.	1	2	3	4	5
35	Spor tesisleri, içinde yer aldıkları bölgenin karakteristik özelliklerine uyum göstermeli ve doğal yaşam alanlarına zarar vermemelidir.	1	2	3	4	5

EK-2. (Devam) Tez Araştırmasında Kullanılan Ölçek

Soru 1. Cinsiyetiniz

- a) Kadın
- b) Erkek

Soru 2. Yaşınız

- a) 18 veya altı
- b) 19-24
- c) 25-29
- d) 30-35
- e) 36 veya üstü

Soru 3. Eğitim durumunuz

- a) İlkokul veya daha düşük
- b) Ortaokul
- c) Lise
- d) Önlisans/Lisans
- e) Lisansüstü

Soru 4. Medeni Durumunuz

- a) Evli
- b) Bekar

Soru 5. Aylık Ortalama Hane Geliri

- a) 1000 TL veya daha düşük
- b) 1001 – 2000 TL
- c) 2001 – 3000 TL
- d) 3001 – 4.000 TL
- e) 4001 – 5.000 TL
- f) 5.001 TL veya daha fazla

Soru 6. Mesleğiniz

- a) Öğrenci
- b) Diğer (Lütfen belirtiniz.....)

Soru 7. Çankırı GSİM (Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü) bünyesinde daha önce hangi kursa katıldınız?

- a) Kursa katılmadım.
- b) Bağlama Kursu
- c) Gitar Kursu
- d) İngilizce Kursu
- e) İşaret Dili Kursu
- f) Ebru Sanatı Kursu
- g) Rölyef Sanatı Kursu
- h) Karakalem Kursu
- i) Tiyatro Kursu
- j) Diksiyon Kursu
- k) Diğer (Lütfen belirtiniz.....)

Soru 8. Çankırı GSİM bünyesinde daha önce hangi etkinliğe katıldınız?

- a) Etkinliğe katılmadım.
- b) Bilardo Etkinliği
- c) Satranç Etkinliği
- d) Konferans Etkinlikleri
- e) Masa Tenisi Etkinliği
- f) Kitap Okuma Etkinliği
- g) Önemli Gün ve Hafta Etkinlikleri
- h) Diğer (Lütfen belirtiniz.....)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Gökhan YAVUZ
Yabancı Dil : İngilizce
Doğum Yeri ve Yılı : Ankara/ 1990
E-Posta : gkyavuz1071@gmail.com

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2014, Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rekreasyon
- 2016, Spor Eğitim Uzmanı, Çankırı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Özel Kalem

Yayınları ve/veya Bilimsel/Sanatsal Faaliyetleri:

- Munusturlar, S., Kurnaz, B., Yavuz, G., Özcan, Ö., Karaş, B. (2017). Boş Zaman Davranışını Açıklamaya Işık Tutan Kuramsal Yaklaşımlar. Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 1-19.